

วารสารอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ

ISSN 1685-8234 ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนมกราคม - มีนาคม ๒๕๕๒

**น้ำท่า
บริบูรณ์**

พระราชดำริสการพัฒนบ

“...การพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ยาก เป็นงานที่ต้องทำให้ได้ด้วยความสามารถ ด้วยความเฉลียวฉลาด คือ ทั้งเฉลียวทั้งฉลาด ต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มิใช่มุ่งที่จะหากินด้วยวิธีการใด ๆ ใครอยากหากินขอให้ลาออกจากตำแหน่งไปทำการค้าดีกว่า เพราะว่าถ้าทำผิดพลาดไปแล้วบ้านเมืองเราจะล่มจม และเมื่อบ้านเมืองของเราล่มจมแล้วเราอยู่ไม่ได้ก็เท่ากับเสียหายทุกอย่าง...”

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะผู้บริหารงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
ระดับผู้ว่าราชการจังหวัด ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน วันศุกร์ที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๒

บรรณาธิการ

ในปี ๒๕๕๒ วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ ๗ โดยได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดทำวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริในรูปแบบใหม่ที่มุ่งเสนอผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกสาขาอาชีพได้ทราบและตระหนักถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์ที่ทรงอุทิศเวลาและตรากตรำพระวรกายบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ ก่อให้เกิดประโยชน์อันใหญ่หลวงต่อประเทศชาติมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๒ กำหนดการจัดทำจำนวน ๔ ฉบับ หรือทุก ๓ เดือน เริ่มฉบับแรกประจำเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕๒ โดยมีการนำเสนอกรอบสาระแต่ละฉบับ ได้แก่ **“น้ำทำบริบูรณ์ เพิ่มพูนคุณภาพชีวิต แก่วิฤตด้วยพระบารมี และวิถีแห่งความพอเพียง”**

สำหรับฉบับที่ ๑/๒๕๕๒ จะนำเสนอในหัวข้อเรื่อง **“น้ำทำบริบูรณ์”** ซึ่งประกอบด้วย บทความ สารความรู้และผลสำเร็จในการพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินิคมิตและแง่มุมต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ นอกจากนี้ได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ ๒ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้จัดขึ้นเพื่อหาต้นแบบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมที่ได้นำมาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและในกิจการธุรกิจต่าง ๆ รวมทั้งได้นำเสนอพระราชกรณียกิจและสาระอื่น ๆ อาทิ แหล่งท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระเกียรติอันเกริกไกรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลก และการให้ความรู้ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินิหลาย ๆ ด้าน

ท่านสามารถติดตามและอ่านรายละเอียดได้ในวารสารฯ ฉบับนี้.

สารบัญ

๒๓ ความสำเร็จ

WIPO ทุ่มกำลังหนุนแนวพระราชดำริ "ผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญา"

นางสาวสุวิภา อมรกิจ ผู้อำนวยการบริหาร WIPO ประจำประเทศไทย ได้เข้าร่วมพิธีมอบรางวัล WIPO Global Leadership Award ประจำปี ๒๐๑๖ ให้กับนางสาวสุวิภา อมรกิจ ผู้อำนวยการบริหาร WIPO ประจำประเทศไทย โดยนางสาวสุวิภา อมรกิจ ได้รับรางวัลนี้จากคณะกรรมการรางวัล WIPO Global Leadership Award ประจำปี ๒๐๑๖ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงจาก WIPO และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากทั่วโลก

นางสาวสุวิภา อมรกิจ ผู้อำนวยการบริหาร WIPO ประจำประเทศไทย ได้เข้าร่วมพิธีมอบรางวัล WIPO Global Leadership Award ประจำปี ๒๐๑๖ ให้กับนางสาวสุวิภา อมรกิจ ผู้อำนวยการบริหาร WIPO ประจำประเทศไทย โดยนางสาวสุวิภา อมรกิจ ได้รับรางวัลนี้จากคณะกรรมการรางวัล WIPO Global Leadership Award ประจำปี ๒๐๑๖ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงจาก WIPO และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากทั่วโลก

๒๔ ความสำเร็จ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจตามพระราชดำริในโครงการพัฒนาชนบทครั้งที่ ๑-๖ ณ วัดเขา นนทบุรี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจตามพระราชดำริในโครงการพัฒนาชนบทครั้งที่ ๑-๖ ณ วัดเขา นนทบุรี โดยมีนางสาวสุวิภา อมรกิจ ผู้อำนวยการบริหาร WIPO ประจำประเทศไทย ร่วมเสด็จในครั้งนี้

พระราชกรณียกิจ ๔

พระราชกรณียกิจ ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม ๒๕๕๒

บทความพิเศษ ๒๓

น้ำท่วมใหญ่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลปี ๒๕๒๖
จริย์ ตูลยานนท์

บทความ ๒๙

หลากหลายสายน้ำสู่การจัดการอย่างเป็นระบบ
ตีติกร ตันกำแหง

แนะนำโครงการ ๓๔

ป่าเสื่อม ดินเปรี้ยว พัฒนาแล้วที่บ้านญโย
สมพิศ ทองเลิศ

ผลสำเร็จตามแนวพระราชดำริ ๔๓

ขุนด่านปราการชล : เชื้อเพลิงสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ประชาชน
กาญจนา ไนรี

ในความทรงจำ ๔๗

สนองพระราชดำริต้องรวดเร็วและโปร่งใส
กิจจา ผลภาณี

๒๕ ความสำเร็จ

เที่ยวแบบใกล้ เชียงใหม่-ลำพูน

เชียงใหม่-ลำพูน เส้นทางท่องเที่ยวที่สวยงามและปลอดภัย

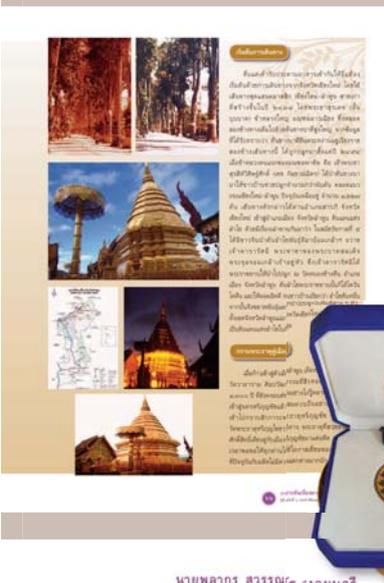
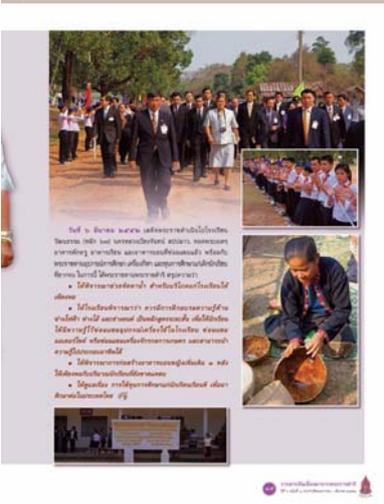
เชียงใหม่-ลำพูน เส้นทางท่องเที่ยวที่สวยงามและปลอดภัย

๒๖ ความสำเร็จ

นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี ตรวจติดตามการดำเนินงานของมูลนิธิพัฒนาชนบท

นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี ตรวจติดตามการดำเนินงานของมูลนิธิพัฒนาชนบท

ประชาชนน้ำใส

๕๖

เมื่อน้ำท่าบรณูร์น ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติก็กลับคืนมา

วีไล หมอกอรุณ

ท่องเที่ยวเชิงพัฒนา

๖๐

เที่ยวแบบไม่ไกล เชียงใหม่-ลำพูน

ศุภรัชต์ อินทราวุธ

เศรษฐกิจพอเพียง

๖๔

โครงการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ ๒

สมลักษณ์ นูนาค

สาระ-นำรู้

๖๗

เอางานดี...หรือไม่เอางานดี

สมลักษณ์ วงศ์งามขำ

พระเกียรติเกริกไกร

๖๘

ผู้นำโลกด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

ปิยวรรณ ทองคำ

ความเคลื่อนไหว

๗๐

ความเคลื่อนไหว ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม ๒๕๕๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
ในเขตพื้นที่จังหวัดตรัง สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส
ระหว่างวันที่ ๕ - ๙ มกราคม ๒๕๕๒

วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหินจอก หมู่ที่ ๖ ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เพื่อทรงติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริกับผู้อำนวยการจังหวัดตรัง อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ นายโกวิท พงษ์วานิชย์ รองเลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปความว่า

● **ควรมีการฝึกอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม** ในโครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เช่น การฝึกอาชีพเกี่ยวกับช่างยนต์ ช่างเครื่องจักรกลการเกษตรขนาดเล็ก และช่างไฟฟ้า เป็นต้น

● **ให้พิจารณาฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีอย่างง่าย** แก่นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ชั้น ป.๕ - ป.๖ เพื่อให้เด็กนำไปแนะนำและถ่ายทอดให้แก่ผู้ปกครองด้วย

● **พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** ควรจะมีการส่งเสริมให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะเรื่อง การปลูกข้าวในพื้นที่ยังมีน้อยอยู่

● **ให้อบรมเด็กนักเรียนให้รู้วิธีการขยายพันธุ์กล้วยไม้ ต้นระฆังทอง** โดยวิธีง่าย ๆ โดยอาจจะนำไปศึกษาดูงานในพื้นที่ใกล้เคียงกับสถานศึกษา

ต่อมาเสด็จฯ ไปโรงเรียนชุมชนวัดบ้านขาว หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านขาว อำเภอรอนด จังหัดสงขลา และศูนย์การเรียนรู้อะไรก็รู้พอเพียงชุมชนตำบลบ้านขาว หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านขาว อำเภอรอนด จังหัดสงขลา

วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๒ เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพีระยานุเคราะห์ ๔ บ้านป่าละเมาะ หมู่ที่ ๔ ตำบลปะโด อำเภอมายอ จังหัดปัตตานี ในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า

- การสอบ NT ซึ่งเป็นข้อสอบจากส่วนกลางเด็กนักเรียนจะทำข้อสอบไม่ได้ ให้พิจารณาว่าทำไมได้วิชาใดและสอบไม่ได้เรื่องใดให้ซ่อมเสริมในเรื่องนั้น
- บ้านที่มีเด็กขาดสารอาหารให้ไปพิจารณาว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร และให้นำมาปรับปรุงด้วย
- ปัจจุบันโรงเรียนมีอาคาร มีจักรเย็บผ้า สำหรับฝึกอาชีพแล้วควรให้บุคคลทั่วไปมาเรียนได้ และเด็กประถมศึกษาตอนปลายให้เริ่มมาเรียน โดยให้แม่บ้านสอนวิชาตัดเย็บให้
- ให้เด็กหัดทำบัญชีเอง เพื่อจะได้หัดเขียนหนังสือ ทำให้เขียนเก่ง จดเก่ง กล้ามเนื้อแข็งแรง เป็นกิจกรรมเสริมวิชาอื่น ๆ และจะได้รู้ว่าในโลกนี้ของฟรีไม่มี ไม่มีอะไรที่ไม่มีคนจ่าย บางที่เราได้มาฟรี แต่ก็คือมีคนอื่นจ่าย อย่างน้อยได้หัดเขียนหนังสือ หัดคิดเลข หัดประชุม หัดออกความเห็น แล้วครูก็มาตรวจดูว่าทำผิดหรือไม่ โดยทำให้ติดนิสัย เมื่อเรียนจบแล้วจะได้มีวิชาติดตัว
- ให้เด็กนักเรียนหัดการบริหารจัดการเลี้ยงไก่

ต่อมาเสด็จฯ ไปโรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคาร อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า

- ให้พิจารณาตรวจสอบข้อมูลเรื่องน้ำท่วมโรงเรียนธรรมพิทยาคาร อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ตามที่ผู้แทนนักเรียนธรรมพิทยาคารได้รายงาน
- ในโรงเรียนมีสถานที่ที่เป็นแหล่งความรู้เรื่องแพะ ดังนั้น ควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กที่ขาดสารอาหารเช่นเดียวกับที่จังหวัดนราธิวาส

จากนั้นเสด็จฯ ไปโรงเรียนตรุณศาสนวิทยา ตำบลตะลูนัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เพื่อทอดพระเนตรการดำเนินงานของโรงเรียน

วันที่ 8 มกราคม ๒๕๕๒ เสด็จพระราชดำเนินไปวัดโต๊ะโมะ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุดิริน จังหวัดนราธิวาส ทรงนมัสการเจ้าอาวาสวัดโต๊ะโมะ และทอดพระเนตรกิจกรรมกลุ่มงานศิลปะบ้านโต๊ะโมะ ในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำริกับ นายโกวิทย์ เฟงวานิชย์ รองเลขาธิการ กปร. นายเทอดศักดิ์ บุญยขจร วิศวกรใหญ่ที่ปรึกษาวิชาชีพเฉพาะด้านวิศวกรรมโยธา กรมชลประทาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง สรุปความว่า

- ให้พิจารณาเร่งรัดดำเนินการจัดหาน้ำให้แก่วัดโต๊ะโมะ โดยการปรับปรุงฝายโต๊ะโมะพร้อมระบบส่งน้ำ ตามที่เจ้าอาวาสได้ร้องขอ
- ให้พิจารณาเร่งรัดงบประมาณในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้สามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว
- ให้พิจารณาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมให้แก่โรงเรียนธรรมพิทยาคาร อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ใน ๒ วิธีการ คือ (๑) การขุดท่อระบายน้ำเพิ่มเติมเพื่อนำน้ำลงคลองระบายน้ำสายใหญ่ในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปัตตานี และ (๒) ยกกระต๊อบโต๊ะโมะ - ตู๋ ที่อยู่ในโรงเรียนให้สูงขึ้นเพื่อบรรเทาการสูญเสียที่เกิดจากน้ำท่วม
- การขยายพื้นที่ปลูกข้าวที่บ้านยาโต๊ะ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุดิริน ให้ระวังเรื่องหน้าดินพังทลาย

ต่อมาเสด็จฯ ไปศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโต๊ะโมะ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุดิริน จังหวัดนราธิวาส ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า

- ให้พิจารณาเนื้อหาวิชาการสอนให้แก่เด็กในศูนย์ฯ เพื่อให้เด็กมีวิชาการที่ดีขึ้น
- ให้นำเด็กที่เป็นโรคหัวใจจากอำเภอยิ่งอมมาดูแลรักษา

จากนั้นเสด็จฯ ไปโครงการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยว บ้านโคกอิฐ-โคกโน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส และโรงเรียนอัสตดร์กียะห์ อิสลามมียะห์ ตำบลบางนาค อำเภอมือง จังหวัดนราธิวาส เพื่อทอดพระเนตรผลการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ

สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน ๓ แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองตะเคียนชัย หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนการบินไทย หมู่ที่ ๙ ตำบลไทรเดี่ยว อำเภอดงหาด จังหวัดสระแก้ว และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำอ้อม หมู่ที่ ๑๐ ตำบลเขาสามสิบ อำเภอนครหลวง จังหวัดสระแก้ว โดยมี นายโกวิท ผ่องวาณิชย์ รองเลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เฝ้าฯ รับเสด็จ ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า

● **ให้ปรับปรุงบริเวณรอบแปลงเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ภายในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งเดิมใช้อิฐบล็อกก่อ เพื่อยกเป็นขอบแปลงขึ้นมานั้น ให้เปลี่ยนเป็นการใช้หญ้าแฝกกัน เป็นแนวรอบแปลงแต่ละแปลงแทน**

● **ให้พิจารณาปรับปรุงบำรุงดินภายในพื้นที่แปลงเกษตรของ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และพื้นที่ของราษฎรบริเวณใกล้เคียง โดยใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่แห้งแล้ง และดินเสื่อมโทรม แม้แต่ต้นมันสำปะหลังยังไม่โต**

● **ให้พิจารณาปรับแต่งต้นมะม่วงภายในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งต้นสูง แต่การติดผลน้อย**

จากนั้นเสด็จฯ ไปโรงเรียนกาสรกสิวิทย์ ตำบลศาลาลำดวน อำเภอมือง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นโรงเรียนฝึกกระบือให้ทำการเกษตร และฝึกให้เกษตรกรมาใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับกระบือและเข้าใจวิธีการใช้กระบือในการทำเกษตรกรรม พร้อมกันนี้ได้ทอดพระเนตรบริเวณการก่อสร้างบ้านพักเกษตรกร ถ่านควันต้นแบบสำหรับไล่แมลงที่มารบกวนกระบือ การก่อสร้างบ้านดิน แปลงนา แปลงสาธิตการไถ คราด ตีลูกทุบ และหมัก พร้อมกับทรงเยี่ยมราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี
ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒

วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อทรงติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ประกอบด้วย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมิตรมวลชน ๒ บ้านตีนตก จำนวน ๔ แห่ง หมู่ที่ ๑ ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเรดาร์ หมู่ที่ ๔ ตำบลปรังเผล อำเภอสังขละบุรี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสุนทรเวช บ้านสะเนฟอง หมู่ที่ ๑ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนวิจิตรวิทยาคาร บ้านอู่ปู่ หมู่ที่ ๑ ตำบลปิล็อก อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่ให้น้อย หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนวัดสุธาสนี สาขาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฮงเคิลไทย บ้านลำสมอ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยมี นายโกวิท พงษ์วานิชย์ รองเลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ ในการนี้ ได้พระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติ และสิ่งของแก่ครู ผู้ดูแลเด็ก และนักเรียน จากนั้นทอดพระเนตรการสาธิตการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โครงการฝึกอาชีพ โครงการน้ำดื่มไอโอดีน โรงอาหารโครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ และทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทาน และราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๑๙ และ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๒

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ เลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เสด็จฯ ไปพื้นที่โครงการความร่วมมือระหว่างมูลนิธิชัยพัฒนา-สาธารณรัฐประชาชนจีน ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตเชียงใหม่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พิพิธภัณฑสถานหลวงที่ ๑ (ฝาง) บ้านยาง อำเภอฝาง จังหวัด เชียงใหม่ ทอดพระเนตรกิจกรรมและนิทรรศการจากกรมต่าง ๆ อาทิ โครงการฟื้นฟูและ พัฒนาลุ่มน้ำแม่ฮอนตามพระราชดำริ แปลงปลูกสตรอเบอร์รี่ ในการนี้ ได้พระราชทาน พระราชดำริกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สรุปความว่า

ในพื้นที่โดยเฉพาะจุดวิกฤตที่ลาดชันที่ปัจจุบันมีการปลูกไม้ผล เช่น ส้ม เป็นแถวเป็นแนว การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีการปลูกหญ้าแฝก หรือใช้ผ้าห่มคลุมดิน และ กระสอบแบบมีปีกที่ได้ดำเนินงานที่ผ่านมาน่าจะไม่เพียงพอ จึงควรจัดหาต้นไม้ใหญ่ และไม้พื้นเมืองมาปลูกแซมตามแนวแถวแนวไม้ผลให้มากขึ้น เพื่อช่วยยึดดินไว้ใน ลักษณะวนเกษตร

จากนั้นเสด็จฯ ไปโรงเรียนบ้านแม่อน
ชี้เหล็ก ตำบลแม่อน อำเภอฝาง จังหวัด
เชียงใหม่ ทอดพระเนตรนิทรรศการ และการ
ดำเนินงานของยูเนสโกกรรณโรงเรียนที่เข้า
ร่วมโครงการฯ

วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๒ เสด็จ
พระราชดำเนินไปโรงเรียนเซนต์โยเซฟแม่แจ่ม
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนราช
ประชานุเคราะห์ที่ ๓๑ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัด
เชียงใหม่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
ไลออนส์มหาจักร ๙ หมู่ที่ ๗ บ้านป่าข้าวหลาม
ตำบลกี้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ในโอกาสนี้ราษฎรได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา
ขอพระราชทานถนนและได้พระราชทาน
พระราชดำริ สรุปรูปร่างว่า

**ให้พิจารณาปรับปรุงการก่อสร้างถนน
ให้แก่ราษฎร แต่จะให้พิจารณาสร้างถนน
แคบ ๆ ไม่ต้องใหญ่ และให้ปลูกต้นไม้สอง
ข้างทางให้มาก ๆ เพราะงานของราชการ
ส่วนใหญ่จะทำอะไรก็ทำใหญ่มากเกินไป
หรือไม่ก็ไม่ทำเลย**

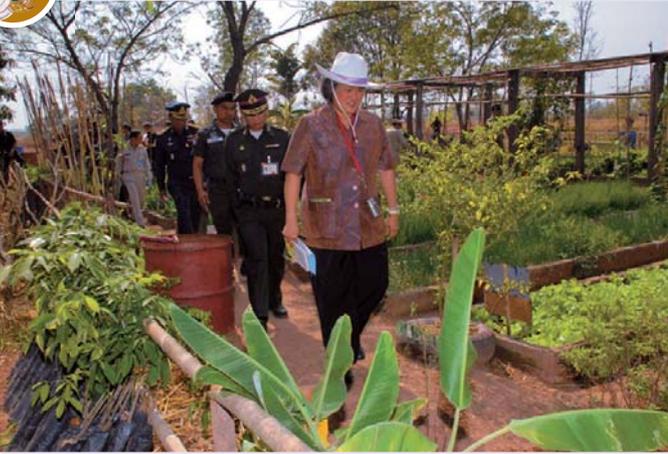
ต่อมาเสด็จฯ ไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชาย
แดนรับป่าปอรัตน์ บ้านป่าเกี๊ยะใน ตำบลปอแก้ว อำเภอ
สะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ในการนี้ ได้พระราชทาน
พระราชดำริสรุปรูปร่างว่า

**กรณีราษฎรปลูกสตอเบอรี่ประสบปัญหา
เชื้อราอันเนื่องมาจากฝนตก ทำให้ผลผลิต
เสียหาย ควรพิจารณาหาอาชีพอื่น หรือการปลูก
พืชชนิดอื่นไว้ด้วย**

จากนั้นครุใหญ่ได้กราบบังคมทูลว่า โรงเรียน
ยังขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ และน้ำสะอาดไม่เพียงพอ
นายตฤช สันธวานนท์ ผู้อำนวยการสำนัก
ประสานงานโครงการพื้นที่ ๒ สำนักงาน กปร. ได้
กราบบังคมทูลในเบื้องต้นถึงปัญหาแหล่งน้ำว่า
ปัจจุบันโรงเรียนและหมู่บ้านใช้น้ำบริโภคอุปโภค
จากระบบประปาภูเขาที่ชาวบ้านทำใช้เองจากการ
ทำฝายใช้กระสอบทรายและท่อส่งน้ำขนาดเล็ก
(ระยะทางจากฝายถึงโรงเรียนประมาณ ๒
กิโลเมตร) มักเกิดปัญหาน้ำไม่พอในฤดูแล้งและ
ตะกอนอุดตัน ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริ
สรุปรูปร่างว่า

**ให้พิจารณาดำเนินการปรับปรุงฝาย เพื่อ
ช่วยเหลือโรงเรียนและราษฎรในหมู่บ้านใกล้เคียง
ด้วย**

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี และหนองคาย
ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน ๓ แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนชุมชนป่าหญ้าคา ตำบลโนนก่อ อำเภอสิรินธร ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนชุมชนป่าหญ้าคา ตำบลโนนก่อ อำเภอสิรินธร โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแก่งศรีโคตร หมู่ที่ ๓ ตำบลโนนก่อ อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีนายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ เลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ

วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตจังหวัดหนองคาย จำนวน ๒ แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาแวง หมู่ที่ ๘ ตำบลนาสวรรค์ อำเภอบึงกาฬ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองตะไก้ หมู่ที่ ๗ ตำบลโป่งเปือย อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย

ในการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาแวง ทรงห่วงใยในเรื่องสุขภาพอนามัยและความเจ็บป่วยของราษฎรในบริเวณใกล้เคียง และได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า

ให้องค์การบริหารส่วนตำบลนาแวง ช่วยเหลือดูแลโดยอำนวยความสะดวกในเรื่องการนำผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลด้วย 🏥

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย และพะเยา ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ เลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เฝ้าฯ รับเสด็จ ประกอบด้วย โรงเรียนชุมชนบ้านข้าวต้มหลวง ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โรงเรียนเวียงชัยพระปริยัติธรรม หมู่ที่ ๑๑ บ้านพนาลัย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย และโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปแห่งที่ ๒ (แม่จัน) ตำบลปาชาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสมถวิลจินตมัย บ้านห้วยแล้ง หมู่ที่ ๒ ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนชนตถ์ปิยะอุย บ้านเจดีย์ทอง หมู่ที่ ๓ ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัด

สรุปความว่า

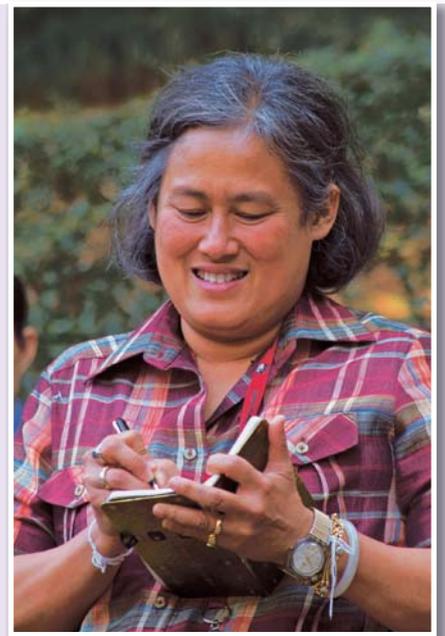
ควรปลูกป่าเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยไฟเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำและเพิ่มน้ำให้กับอ่างเก็บน้ำ

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียนปางมะหัน ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ศูนย์มาลาเรียและศูนย์ควบคุมโรคและแมลง บ้านปางมะหัน ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และโครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกขาน้ำมัน มูลนิธิชัยพัฒนา บ้านปางมะหัน ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทอดพระเนตรโรงงานผลิตขาน้ำมันของสหกรณ์บ้านพญาไพรเล่ามา และโครงการศึกษาและพัฒนาขาน้ำมัน บ้านปุนะ ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านดอยล้าน หมู่ที่ ๔ ตำบลลาวา อำเภอมะสอย จังหวัดเชียงราย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๓ ตำบลแม่สลอง

ใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุงที่ ๘๗ บ้านอาโก้ หมู่ที่ ๓ ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุงที่ ๑๑๒ หมู่ที่ ๒๑ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

เสด็จพระราชดำเนินไปโครงการพัฒนาพื้นที่ดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทรงรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงานของโครงการฯ และทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ในโอกาสนี้ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทาน และราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ

เชียงราย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ดเต็ดตูแมน บ้านปางพริก หมู่ที่ ๓ ตำบลผาซางน้อย อำเภอปางงิ้ว จังหวัดพะเยา และโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไฟอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมู่ที่ ๑๑ บ้านทุ่งกระเทียม ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริสรุปความว่า

ให้กรมชลประทาน พิจารณาจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมให้พื้นที่ส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยไฟ ซึ่งประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำทำการเกษตรในฤดูแล้ง ตามที่นายคำ บัวผัด ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยไฟ กราบบังคมทูลขอพระราชทานความช่วยเหลือ และได้พระราชทานพระราชดำริกับอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี

วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปจังหวัดราชบุรี เพื่อทรงติดตามผลการดำเนินงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาตามพระราชดำริ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ทอดพระเนตรผลการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพทรัพยากรธรรมชาติ งานด้านการศึกษาวิจัยทรัพยากรธรรมชาติ

จากนั้นเสด็จฯ ไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตะโกปิดทอง หมู่ที่ ๘ บ้านตะโกบน ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน หมู่ที่ ๕ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยมี นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ เลขาธิการ กปร. นายโกวิท พงษ์วานิชย์ รองเลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ ในการนี้ ได้พระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติ และสิ่งของแก่ครู ผู้ดูแลเด็ก และนักเรียน พร้อมทั้งทอดพระเนตรการสาธิตการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โครงการฝึกอาชีพ โครงการน้ำดื่มไอโอดีน โรงอาหาร-ห้องครัว และทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทาน และราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมี นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์ รองเลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ ประกอบด้วย โรงเรียนสตรีศรีน่าน อำเภอเมือง และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

จากนั้นเสด็จฯ ไปองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเกีฮื่น อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน นายองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเกีฮื่น ได้กราบบังคมทูลรายงานกระบวนการพัฒนาตำบลน้ำเกีฮื่น และปัญหาชุมชนขาดแคลนน้ำใช้ เพื่ออุปโภคบริโภค และการเกษตรได้พระราชทานพระราชดำรัสกับ นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์ รองเลขาธิการ กปร. ถึงแนวทางพิจารณาแหล่งน้ำเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎรตำบลน้ำเกีฮื่น

พร้อมกันนี้ได้เสด็จฯ ไปศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนน้ำเกีฮื่น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลน้ำเกีฮื่น

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

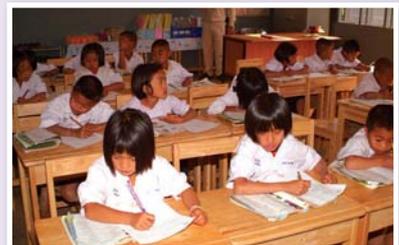
เสด็จพระราชดำเนินไปโครงการ
ภูฟ้าพัฒนา อำเภอป่าเกวียน จังหวัดน่าน
ทอดพระเนตรแปลงทดสอบปลูกข้าว
พระราชทานพันธุ์สิ่งหัตถ์ปลูก และ
แปลงสาธิตปลูกข้าวพันธุ์ต่าง ๆ โรงปลูกข้าว
พัฒนา การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ฯลฯ

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียน
พระปริยัติธรรม วัดราษฎร์บำรุง อำเภอ
ทุ่งช้าง โรงเรียนบ้านบ่อหยวก อำเภอ
ป่าเกวียน และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงห้วยปูด อำเภอ
เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

พระราชทาน อำเภอท่าวังผา จังหวัด
น่าน ทอดพระเนตรการดำเนินงาน
จากนั้นเสด็จฯ ไปโรงเรียนท่าวังผา
พิทยาคม อำเภอท่าวังผา และโรงเรียน
ชุมชนบ้านดอนตัน อำเภอท่าวังผา
จังหวัดน่าน ได้พระราชทานสิ่งของ
ให้กับครู ผู้แทนนักเรียนชาย หญิง พร้อม
กับเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์
พระราชทาน และราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับ
เสด็จ

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

เสด็จพระราชดำเนินไปโรงสีข้าว

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจใน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ระหว่างวันที่ ๕ - ๖ มีนาคม ๒๕๕๒

วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดงานสานสัมพันธ์สองแผ่นดิน ๑๕ ปี โครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรห้วยซอน-ห้วยซั่ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พร้อมกับทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ งานพัฒนาด้านปศุสัตว์ ประมง ครอบครัวยุวชน ฯลฯ และทรงเปิดฝายห้วยซั่ว ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสองแผ่นดินในการจัดหาแหล่งน้ำให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร สปป.ลาว โดยมีนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ เลขาธิการ กปร. พร้อมด้วยคณะทำงานโครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรห้วยซอน-ห้วยซั่ว (หลัก ๒๒) ฝ้าฯ รับเสด็จ

วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๒ เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียน
วัฒนธรรม (หลัก ๖๗) นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว ทอดพระเนตร
อาคารพักครู อาคารเรียน และอาคารนอนที่ซ่อมแซมแล้ว พร้อมกับ
พระราชทานอุปกรณ์การศึกษา เครื่องกีฬา และทุนการศึกษาแก่นักเรียน
ที่ยากจน ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า

- ให้พิจารณาช่วยจัดหา**น้ำ** สำหรับบริโภคแก่โรงเรียนให้
เพียงพอ
- ให้โรงเรียนพิจารณาว่า ควรมีการฝึกอบรมความรู้ด้าน
ช่างไฟฟ้า ช่างไม้ และช่างยนต์ เป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อให้นักเรียน
ได้มีความรู้ไว้ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ในโรงเรียน ซ่อมแซม
มอเตอร์ไซค์ หรือซ่อมแซมเครื่องจักรกลการเกษตร และสามารถนำ
ความรู้ไปประกอบอาชีพได้
- ให้พิจารณาการก่อสร้างอาคารนอนหญิงเพิ่มเติม ๑ หลัง
ให้เพียงพอกับปริมาณนักเรียนที่ยังขาดแคลน
- ให้ดูแลเรื่อง การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนเรียนดี เพื่อมา
ศึกษาต่อในประเทศไทย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ

สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดโรงเรียนกาสรกสิวิทย์ ตำบลลำตวน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว โดยมี นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายโกวิทย์ เฟ่งวานิชย์ รองเลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ

ในการนี้ ทรงเปิดระบบรดน้ำโดยใช้พลังงานจากก๊าซชีวภาพ ทรง รลือแต่ันมายังบ้านพักปราชญ์ท้องถิ่น ทอดพระเนตรบ้านพักเจ้าหน้าที่ ที่พักกระบือผู้ให้ความรู้ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ปอ่ก๊าซชีวภาพ แผนทีแสดงขอบเขต และตำแหน่งสิ่งปลูกสร้างในบริเวณพื้นที่โรงเรียน ตารางแสดงชนิด และจำนวนของพืชที่ปลูกในบริเวณโรงเรียน แผนงาน กิจกรรมเสริมของโรงเรียน ไก่ไทยพื้นเมือง เป็ดไข่ การอบรมเกษตรกร โดยปราชญ์ท้องถิ่น นิทรรศการ การฝึกไถนา การคราด และการฝึกตีลูกทูป สาธิตการเกี่ยวข้าวแบบพันคำ การเก็บข้าวตกด้วยแกละ การนวดข้าว ด้วยวิธีโบราณ ยุ่งข้าว รถแห่ประเพณีทำขวัญข้าว บ้านดิน โรงครัว ฯลฯ

ศาสตราจารย์ ดร. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

เสด็จไปทรงปฏิบัติพระกรณียกิจในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และพังงาระหว่างวันที่ ๑๗ - ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๒

วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๒ ศาสตราจารย์ ดร. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จไปหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๓ ตำบลกุแหระ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทรงรับฟังบรรยายสรุปความก้าวหน้าการดำเนินโครงการหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑, ๓ และ ๔ พร้อมกับพระราชทานสิ่งของให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑, ๓ และ ๔ และทอดพระเนตรกิจกรรมด้านอาชีพของราษฎรหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑, ๓ และ ๔ และหมู่บ้านข้างเคียง

หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑ เป็นหมู่บ้านที่แยกออกมาจากหมู่บ้านทุ่งนาเมืองชัย หมู่ที่ ๑ ตำบลท่ายาง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๙ ตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัด

นครศรีธรรมราช มีราษฎรอาศัยอยู่ทั้งสิ้น ๓๓๔ คน เป็นชาย ๑๖๘ คน หญิง ๑๖๖ คน จาก ๑๐๐ ครอบครัว ตั้งอยู่ในพื้นที่ ๑,๐๕๐ ไร่ แต่ละครอบครัวได้รับบ้านพร้อมที่อยู่อาศัยจำนวน ๑ ไร่ และที่ทำกินอีกครอบครัวละ ๑๐ ไร่ ใช้ระบบการจัดหมู่บ้านสหกรณ์แบบโมซาฟ ที่เหมาะสมกับชุมชน

หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๓ เป็นหมู่บ้านที่แยกมาจากหมู่บ้านสองแพรก หมู่ที่ ๓ ตำบลกุแหระ ตามประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๓๕ ให้แยกหมู่บ้านสองแพรก หมู่ที่ ๓ ตำบลกุแหระ เป็นหมู่บ้านใหม่อีกแห่งหนึ่ง คือ หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๓ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ ตำบลกุแหระ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในเขตพื้นที่ป่าเสม็ดจวน ซึ่งแต่เดิมเป็นป่าสงวนแห่งชาติเสื่อมโทรม

ใช้ระบบจัดตั้งหมู่บ้านแบบ “ป่ารักน้ำ” ซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่มีหลักผสมผสานการฟื้นฟูการปลูกป่าและการพัฒนาชุมชนเข้าด้วยกัน

หมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนา ๔ จัดตั้งขึ้น

เมื่อปี ๒๕๓๖ ณ หมู่ที่ ๑ ตำบลกุแหระ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่มีความเป็นอยู่ลำบากในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเสื่อมโทรมเสมีดจวนจำนวน ๑๔,๕๐๐ ไร่ ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับหมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนา ๓ โดยกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ทำการมอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเสื่อมโทรมเสมีดจวนให้แก่สถาบันวิจัยจุฬารักษ์ เพื่อดำเนินการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

รูปแบบการจัดตั้งหมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนา ๔ เป็นแบบ “ป่าชุมชน” โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการฟื้นฟูการปลูกป่าการพัฒนาพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ควบคู่กับการพัฒนาชุมชน ดังนั้นการจัดแบ่งที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรผู้เข้าร่วมโครงการนี้จัดขึ้นในบริเวณป่าเสื่อมโทรม โดยมีหลักการคัดเลือกให้ราษฎรผู้บุกรุกป่าสงวนที่อยากจนเข้าร่วมโครงการได้ยึดแนวความคิด

ในการหลีกเลี่ยงการขับไล่ราษฎรที่เคยบุกรุกพื้นที่นี้ พร้อมจัดที่พักอาศัยและสิ่งอื่น ๆ ให้ เช่น พันธุ์ไม้ และบ่อปลา เป็นต้น เป็นการเปิดโอกาสให้ราษฎรเหล่านั้นได้เข้าร่วมโครงการและได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น

วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๒ เสด็จไปโครงการชุมชนบ้านน้ำใส หมู่ที่ ๒ ตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้เป็นชุมชนที่พึ่งพาอาศัย เป็นศูนย์ฝึกพัฒนาอาชีพแก่ผู้ประสบภัย เป็นศูนย์การเรียนรู้ พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ มีการจัดการด้านการตลาด และให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ สามารถพัฒนาให้เป็นสถานที่สำคัญ และมีบทบาทในการช่วยเหลือ ฟื้นฟู พื้นที่ประสบภัยในด้านเศรษฐกิจของชุมชน และส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด ในอนาคตต่อไป สถานที่ตั้งโครงการ บนเนื้อที่ ๒๔ ไร่ ๑ งาน ๔๔ ตารางวา บริเวณชุมชนบ้านน้ำใส ตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ในโอกาสนี้ได้เสด็จไปทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทาน และราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ

น้ำท่วมใหญ่

ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลปี ๒๕๒๖ (ตอนที่ ๒)

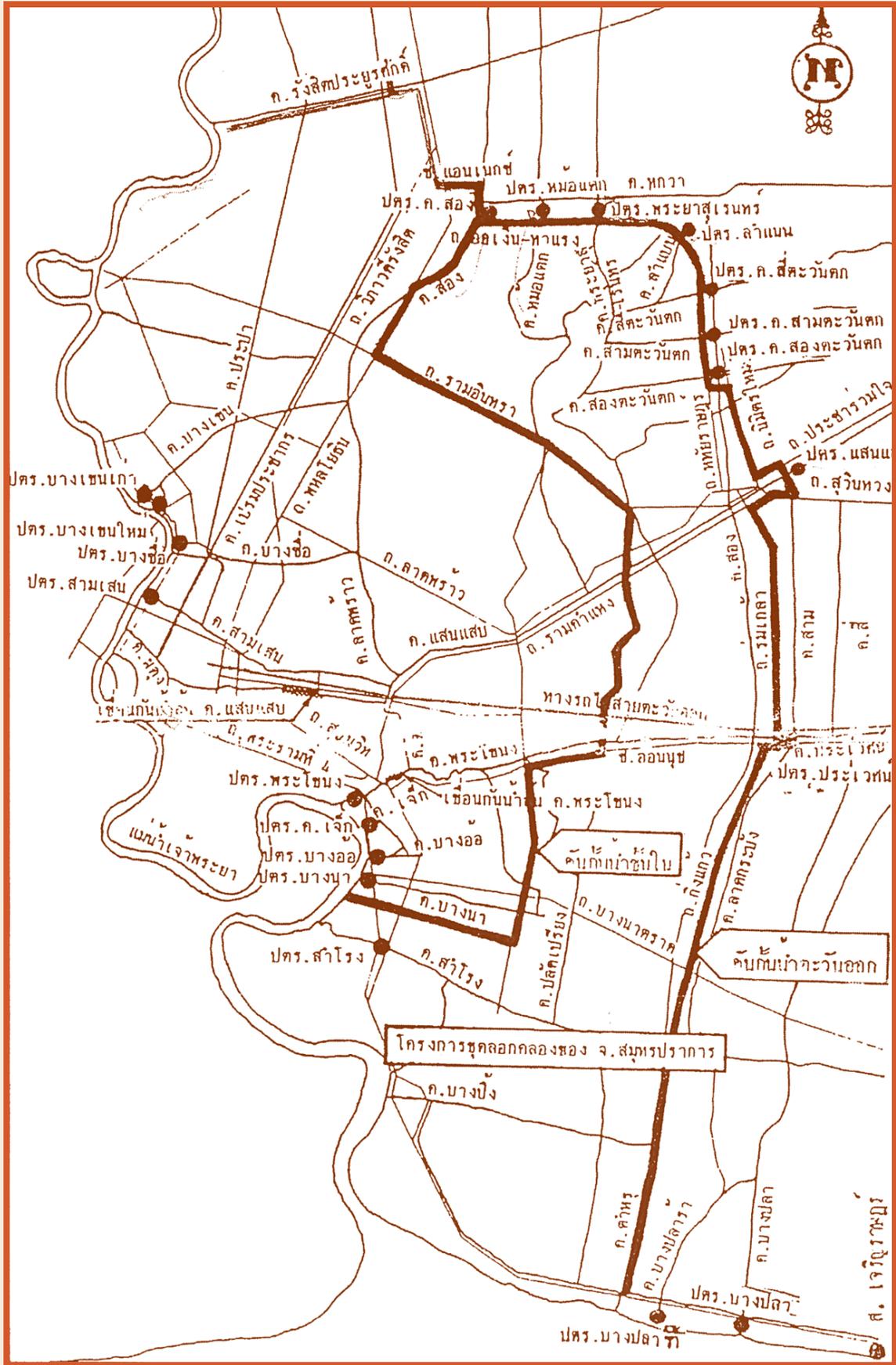
จริย์ ตูलयานนท์*

ค้นกันน้ำโครงการระบายน้ำฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานครตามพระราชดำริ

เหตุการณ์เมื่อวันวานของปี ๒๕๒๖ ในช่วงระหว่างปลายเดือนสิงหาคม จนถึงต้นเดือนธันวาคม กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เผชิญสภาวะฝนตกหนัก ต่อเนื่องทั้งในกรุงเทพมหานคร บริเวณทุ่งรังสิตและพื้นที่ฝั่งตะวันออกของ กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ด้วยสาเหตุทางธรรมชาติที่น้ำจะไหลเข้ามาทางด้านทิศตะวันตก เข้าสู่พื้นที่กรุงเทพฯ ชั้นใน นอกจากนั้นยังเกิดจากน้ำเหนือป่าและน้ำทะเลหนุน จากอิทธิพลการขึ้นลงของน้ำทะเลส่งผลให้น้ำทะเลหนุน ดันน้ำให้ไหลย้อนเข้าไป ในแม่น้ำในช่วงน้ำทะเลขึ้น ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำลงสู่แม่น้ำซึ่งมีสภาพน้ำปริ่มตลิ่ง ได้ในช่วงนั้น ๆ ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงเป็นผลให้เกิดน้ำท่วมรุนแรงและยืดเยื้อนาน หลายเดือน สร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจสังคมของประเทศไทยรวมแล้ว มูลค่าเกือบเจ็ดพันล้านบาท

* ที่ปรึกษาสำนักงาน กปร.

แผนที่แสดงคั่นกันน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรสภาพลำคลองธรรมชาติต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วม

ด้วยพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยชีวิตความเป็นอยู่ของพสกนิกรในพื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์น้ำท่วม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว **“ในหลวง”** ผู้ไม่เคยทอดทิ้งประชาชน สมดังพระราชปณิธาน **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรสภาพน้ำท่วมในพื้นที่ต่าง ๆ โดยไม่ทรงย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค ไม่ว่าจะต้องทรงลุยน้ำที่ท่วมขังสูง ตามเส้นทางที่ขรุขระและมองไม่เห็นทางเดินที่ถูกน้ำท่วม เป็นระยะทางไกลแค่ไหนก็จะพระดำเนินเข้าไป เพื่อให้ทรงทราบด้วยพระเนตรพระกรรณของพระองค์ เป็นเช่นนี้รวมหลายครั้งหลายครา ไม่ว่าจะในพื้นที่น้ำท่วมในเขตฝั่งพระนครบริเวณชอยศุขย์วิจิตร หัวหมาก บางกะปิ สำโรง บางนา รามคำแหง รวมถึงพื้นที่น้ำท่วมในเขตฝั่งธนบุรี บริเวณเขตภาษีเจริญ หองแฉม บางขุนเทียน ไม่เว้นแม้แต่จะ

เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรสภาพลำคลองสายต่าง ๆ ในพื้นที่ อาทิ คลองแสนแสบ คลองลาดพร้าว คลองพระโขนง คลองผดุงกรุงเกษม เป็นต้น เพื่อทรงหาและรวบรวมข้อมูลทุกด้าน ซึ่งทรงถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะนำมาพิจารณาประกอบการแก้ไข บรรเทาปัญหาน้ำท่วมขัง เพื่อให้ราษฎรได้รับผลกระทบและเดือดร้อนน้อยที่สุด

ทั้งนี้ ได้มีพระราชดำรัสกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงข้อมูลและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในครั้งนี ขอให้ทุกคนอย่าลืมหาหนทาง หลังจากน้ำลดลง โดยได้มีรับสั่งว่า

ทุกปีที่ผ่านมาน้ำลดแล้วก็ล้น ฉะนั้นปีนี้ขอให้เก็บทุกอย่างไว้เป็นหลักฐานประกอบการแก้ไขในอนาคต ในส่วนพระองค์ก็จะนำข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้เพื่อเป็นสิ่งเปรียบเทียบกับปัญหาในอนาคต

สภาพน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ชอย่ออ่อนนุช) ระหว่างปลายเดือนสิงหาคมถึงต้นเดือนธันวาคม ๒๕๒๖ ทำให้การสัญจรไปมาต้องอาศัยเรือและรถ ยี่ เอ็ม ซี ของทหารเป็นหลัก

ท่ามกลางพสกนิกรที่มาเฝ้าฯ รอรับเสด็จ เพื่อชื่นชมพระบารมีและแสดงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ด้วยพระราชดำริอันเกิดแต่พระปรีชาสามารถในด้านภูมิศาสตร์ และพระอัจฉริยภาพทางด้านระบบการชลประทาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากฝนตกหนักในพื้นที่ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร เมื่อปี ๒๕๒๖ ไว้ รวม ๕ ประการ ได้แก่

๑. การเร่งระบายน้ำออกสู่ทะเล โดยผ่านแนวคลองทางฝั่งตะวันออกของชุมชนกรุงเทพมหานคร ที่ได้ดำเนินการสร้างทำนบกั้นน้ำคลองแสนแสบ ปรับปรุงชุดลอกคลองสายต่าง ๆ ก่อสร้างประตูระบายน้ำ ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ เป็นต้น

๒. กำหนดให้มีเขตพื้นที่สีเขียวในเขตมิวนิบรีลาดกระบัง เพื่อป้องกันการขยายตัวของเมือง และเพื่อแปรสภาพให้เป็นทางระบายน้ำ ยามน้ำหลาก

๓. การสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมในเขตชุมชนกรุงเทพมหานคร

๔. การสร้างสถานที่เก็บน้ำต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เช่น การปรับปรุงบึงรับน้ำและพื้นที่ว่างรับน้ำให้เป็น “แก้มลิง” เพื่อช่วยในโครงการป้องกันน้ำท่วม

๕. ขยายทางน้ำหรือเปิดทางน้ำในจุดที่ผ่านทางหลวงหรือทางรถไฟ

จากแนวทางการแก้ไขป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทั้ง ๕ ประการดังกล่าวถือเป็นบรรทัดฐานของการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและถาวร ดังนี้

ถนนสายกิ่งแก้ว ร่มเกล้า นิคมใหม่ และหทัยราษฎร์ ทำหน้าที่คั่นกั้นน้ำ ป้องกันน้ำท่วม รวมระยะทางประมาณ ๖๕ กิโลเมตร

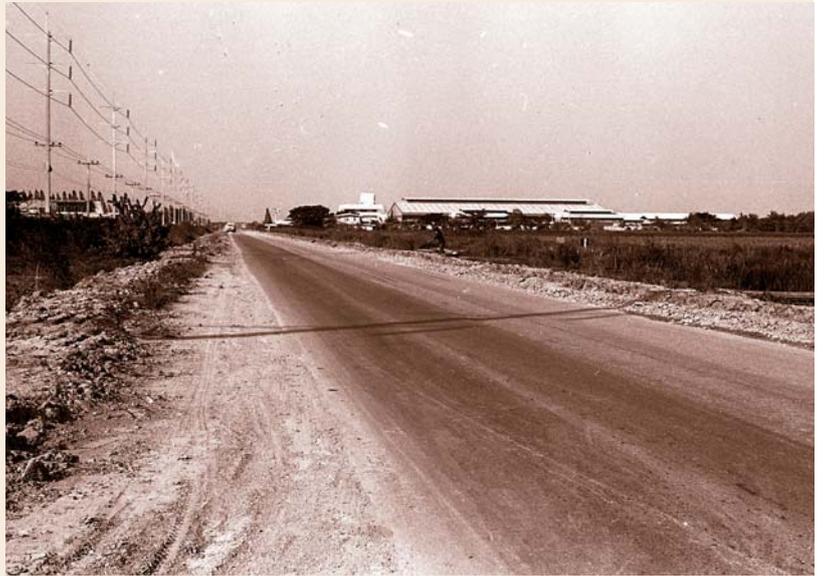
- มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง (Structural) ปรับปรุงคั่นกั้นน้ำบริเวณพื้นที่ชายทะเล ปรับปรุงโรงสูบน้ำคลองชายทะเล เพื่อสูบน้ำจากคลองลงสู่ทะเล ปรับปรุงพื้นที่แก้มลิง สำหรับเป็นที่พักน้ำในช่วงน้ำทะเลหนุนเพื่อให้สามารถเร่งการระบายน้ำจากพื้นที่น้ำท่วมลงสู่ทะเลได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

- มาตรการที่ไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง (Non-Structural) เป็นการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการป้องกันพื้นที่ชั้นในคั่นกั้นน้ำ ขณะเดียวกันระบายน้ำจากพื้นที่นอกคั่นลงสู่ทะเลโดยตรง และสิ่งสำคัญประการหนึ่ง เป็นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ ด้วยการส่งเครื่องสูบน้ำไปช่วยในเวลาที่เกิดฝนตกหนักในบริเวณพื้นที่นอกคั่นกั้นน้ำ ให้ความร่วมมือในการป้องกันและช่วยเหลือชุมชนทั้งในเขตพื้นที่ชั้นในกรุงเทพมหานครและนอกเขตคั่นกั้นน้ำ เพื่อการป้องกันและบรรเทาภัยน้ำท่วม

ในการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นการประสานความร่วมมือร่วมกันระหว่างกรมชลประทาน กรุงเทพมหานคร กองกำลังรักษาพระนคร และหน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเริ่มจากในชั้นแรก กรมชลประทานได้ก่อสร้างทำนบกั้นน้ำในคลองแสนแสบและอาคารประกอบ ตามที่ได้เสนอไปแล้ว สำหรับในส่วนของการระบายน้ำนั้น เป็นความรับผิดชอบของกรมชลประทาน เพื่อหาวิธีการผันและระบายน้ำที่เกิดขึ้นจากฝนตกหนักในเขตพื้นที่รอบนอกกรุงเทพมหานคร ทั้งทางด้านทิศตะวันออกไม่ให้เกิดไหลเข้าในพื้นที่เขตชุมชน ทางด้านทิศตะวันตก โดยจะระบายน้ำให้ไหลไปลงทะเลทางด้านทิศใต้ เพื่อช่วยระบายน้ำและบรรเทาสภาพน้ำท่วมอันจะเกิดจากฝนตกหนักในเขตชุมชนของกรุงเทพมหานคร

คันกั้นน้ำที่ก่อสร้างขึ้นใหม่ รวมระยะทางประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

คันกั้นน้ำ จึงเป็นส่วนสำคัญของโครงการระบายน้ำทุ่งฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร และปริณชิตตามแนวพระราชดำริ ทำหน้าที่ป้องกันน้ำในเขตพื้นที่เพาะปลูกนอกคันกั้นน้ำมิให้ไหลเข้าสู่พื้นที่ชุมชนภายในแนวคันกั้นน้ำ ในการดำเนินงานนั้น กรมชลประทาน พร้อมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาพิจารณาเห็นสมควรให้ใช้แนวถนนเดิมที่มีอยู่แล้ว เป็นแนวคันกั้นน้ำเพื่อประหยัดค่าก่อสร้าง ได้แก่ ถนนหทัยราษฎร์ ถนนนิมิตใหม่ ถนนร่มเกล้า และถนนกิ่งแก้ว รวมความยาว ประมาณ ๖๕ กิโลเมตร เป็นแนวคันกั้นน้ำ โดยการปรับปรุงเสริมถนนดังกล่าวให้สูงขึ้น และได้ก่อสร้างคันกั้นน้ำขึ้นใหม่เป็นระยะทาง ๑๒ กิโลเมตร เชื่อมต่อกับบริเวณที่ไม่มีถนน

คันกั้นน้ำระยะทาง ๗๕ กิโลเมตร แห่งนี้ เริ่มต้นตั้งแต่ประตูระบายน้ำจุฬาลงกรณ์ และไปสิ้นสุดที่ชายทะเล จังหวัดสมุทรปราการ ตลอดแนวคันกั้นน้ำ กรมชลประทานได้ก่อสร้างอาคารบังคับน้ำ บริเวณที่คันกั้นน้ำตัดผ่านในทุก ๆ คลอง เพื่อทำหน้าที่ควบคุมระดับน้ำในคลองไม่ให้ไหลออกจากเขตพื้นที่เพาะปลูก เข้าไปท่วมในเขตชุมชนทางทิศตะวันตก แต่ถ้ำระดับน้ำนอกคันสูงกว่าระดับน้ำในเขตคันกั้นน้ำ ก็จะทำให้น้ำไหลผ่านเข้าไปน้อยที่สุด ส่วนปริมาณน้ำที่ท่วมอยู่นอกคันกั้นน้ำก็จะให้ไหลลงไปตามคลองต่าง ๆ ลงสู่ทะเลโดยตรง เฉลี่ยวินาทีละ ๑๐๐ ลูกบาศก์เมตร รวมอาคารบังคับน้ำที่สร้างขึ้นใหม่ประมาณ ๔๐ แห่ง

ปรับปรุงชุดลอกคลองธรรมชาติ เพื่อเร่งการระบายน้ำออกสู่ทะเลได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้นยังได้ก่อสร้างคลองระบายน้ำทำหน้าที่ระบายน้ำยามเมื่อเกิดฝนตกหนักในเขตพื้นที่เพาะปลูกนอกคันกันน้ำให้ไหลลงสู่ทะเลได้บ้างแล้วไม่กระทบต่อความเสี่ยงที่จะเกิดกับพื้นที่เพาะปลูกของประชาชน คลองระบายน้ำดังกล่าวจะใช้คลองที่มีอยู่เดิมเป็นหลัก ด้วยการปรับปรุงชุดลอกให้สามารถระบายน้ำได้ในปริมาณมากขึ้นรวม ๒๗ สาย ความยาวประมาณ ๓๐๒ กิโลเมตร

กรมชลประทานได้เร่งดำเนินงานปรับปรุงและก่อสร้างคันกันน้ำเพื่อให้

สามารถช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และสามารถใช้ในการบรรเทาและป้องกันน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังปรากฏการเกิดน้ำท่วมในคราวต่อ ๆ มา เช่น เมื่อปี ๒๕๓๘ โครงการระบายน้ำตามแนวพระราชดำริ คันกันน้ำความยาว ๗๗ กิโลเมตร ทำหน้าที่โอบล้อมปกป้องพื้นที่ทางด้านฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลให้ผ่านพ้นความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วมได้ตลอดมา ไฟฟ้าต่างร่มเย็นเป็นสุข ภายใต้พระบรมโพธิสมภารของ “ในหลวง” ผู้ทรงอยู่ใกล้ชิดประชาชนทั้งในยามทุกข์และยามสุข

แนวพระราชดำริสำคัญในการสร้างสถานที่เก็บน้ำต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร “แก้มลิง” เป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการแก้ไขบรรเทาปัญหา น้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งจะนำเสนอในคราวต่อไป

หลากหลาย สายน้ำ สู่การจัดการอย่างเป็นระบบ

ศีร์กร ดันกำแพง*

* เจ้าหน้าที่กลุ่มศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ สำนักงาน กปร.

จากการทรงงานในพื้นที่ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเห็นว่าพระองค์ทรงริเริ่มโครงการพัฒนาด้วยพระองค์เอง ซึ่งเป็นพระราชกรณียกิจที่ทรงกระทำเพื่อสังคมส่วนรวม โดยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ที่ระบบการพัฒนาปกติยังเข้าไปไม่ถึง จึงเป็นแผนงานที่ช่วยเสริมการดำเนินงานของรัฐ ซึ่งเป็นการริเริ่มให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้คิดและสานงานต่อไป

น้ำ...สำคัญ

การพัฒนาแหล่งน้ำ เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ให้ความสำคัญพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง จากการที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทรงพบว่า มีพื้นที่เกษตรกรรมหลายแห่ง

ขาดแคลนน้ำที่จะใช้ในการเพาะปลูกและการบริโภค แต่อีกหลายแห่งกลับมีน้ำท่วม ทำให้พืชผลได้รับความเสียหาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อสนองพระราชดำริ ซึ่งมีทั้งโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกและการอุปโภคบริโภค เพื่อการรักษาต้นน้ำลำธาร เพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า เพื่อการระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่ม และเพื่อบรรเทาอุทกภัย พระราชดำริสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าทรงให้ความสำคัญกับ **“การพัฒนาแหล่งน้ำ”** คือพระราชดำริที่ได้พระราชทานเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความว่า

“...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้า คนอยู่ได้ แต่ถ้าไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...”

น้ำ...เกษตรกรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกและอุปโภค-บริโภค จึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับประชาชน ในการช่วยให้เกษตรกรสามารถทำ

การเพาะปลูก และมีน้ำอุปโภค-บริโภคได้อย่างสมบูรณ์ตลอดปี และนับตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ เป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณแก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ มากกว่าร้อยละ ๕๐ ของงบประมาณที่ให้การสนับสนุนในแต่ละปี และนับตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ - ๒๕๕๑ มีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่สำนักงาน กปร. ให้การสนับสนุนงบประมาณไปแล้ว จำนวนประมาณ ๒,๒๐๐ โครงการ ยังประโยชน์ให้แก่เกษตรกรและประชาชนเป็นอนเนกอนันต์

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีตั้งแต่โครงการขนาดเล็ก ที่ใช้พื้นที่ก่อสร้างไม่มากนัก เรื่อยไปจนถึงโครงการขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ที่มีพื้นที่ก่อสร้างมาก และมีประชากร

ได้รับประโยชน์ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล จนถึงระดับอำเภอ ซึ่งการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำจะกว้างขวางเพียงใดขึ้นอยู่กับขนาดของแหล่งน้ำนั้น ๆ และที่สำคัญไม่น้อยกว่ากันคือ **“การบริหารจัดการน้ำ”**

จัดการน้ำอย่างเป็นระบบ

เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ความเป็นว่า **โครงการชลประทานต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้ว ควรจัดการให้ราษฎรมีการใช้**

ใช้น้ำอย่างถูกวิธีและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินการ และเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๑ ได้มีพระราชดำรัสถึงโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวดฯ จังหวัดสกลนคร สรุปความเป็นว่า **“...ยังมีคนใช้ประโยชน์ไม่พอ เป็นอ่างเก็บน้ำที่ใหญ่มาก มีน้ำมาก แต่ไม่มีคนใช้ประโยชน์จากน้ำมากเท่าที่ควร...”**

จากพระราชดำริดังกล่าว สำนักงาน กปร. และกรมชลประทาน จึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น โดยให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๒ ประการ คือ

๑) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้หรือกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการบริหารจัดการน้ำ และรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่ดีให้แก่เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน

๒) เพื่อสนับสนุนหรือสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชุมชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการน้ำระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำกับหน่วยงานภาครัฐ

พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการนำร่องในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๘๔ โครงการ ใน ๙ จังหวัด ได้แก่

- เชียงใหม่ (จำนวน ๑๑ โครงการ)
- น่าน (จำนวน ๙ โครงการ)
- สกลนคร (จำนวน ๙ โครงการ)
- กาฬสินธุ์ (จำนวน ๑๐ โครงการ)
- มุกดาหาร (จำนวน ๙ โครงการ)
- เพชรบุรี (จำนวน ๙ โครงการ)
- ประจวบคีรีขันธ์ (จำนวน ๙ โครงการ)
- นครศรีธรรมราช (จำนวน ๙ โครงการ)
- นราธิวาส (จำนวน ๙ โครงการ)

สำหรับวิธีการดำเนินงานโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

๑) ดำเนินงานในลักษณะบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งต้องอาศัยการบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ ที่ได้รับน้ำจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

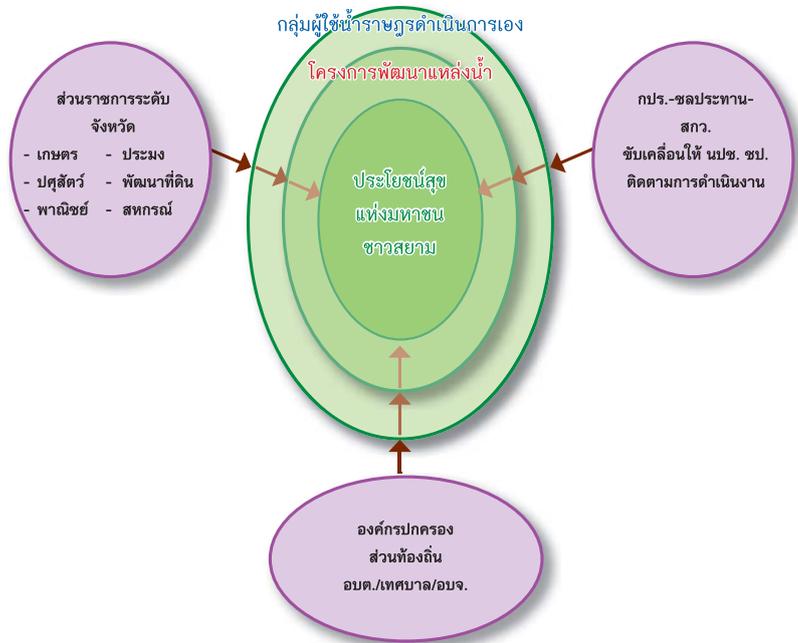
๒) ประสานกับจังหวัดนาร่อง ๙ จังหวัด ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในการดำเนินงานในระยะต่อไป จังหวัดนาร่องทั้ง ๙ จังหวัดจะดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ใช้น้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จัดการอบรมกระบวนการวิจัยชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในโครงการฯ ดำเนินการตามแผนและมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

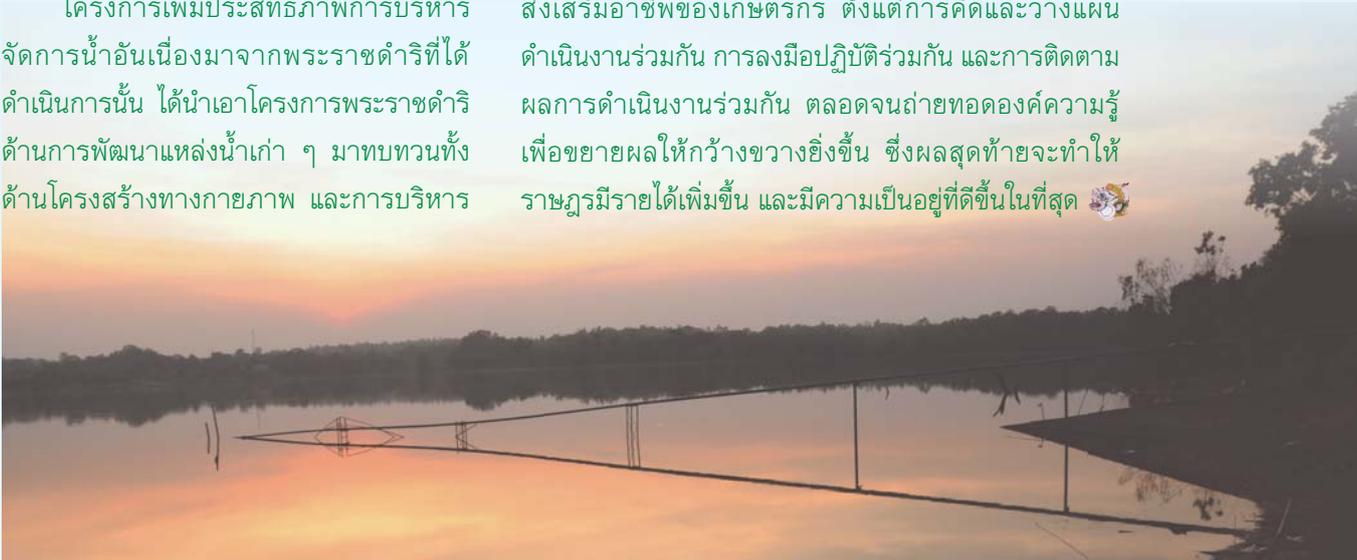
สุดท้าย...ประโยชน์เพื่อประชาชน

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ได้ดำเนินการนั้น ได้นำเอาโครงการพระราชดำริด้านการพัฒนาแหล่งน้ำเก่า ๆ มาทบทวนทั้งด้านโครงสร้างทางกายภาพ และการบริหาร

การประสานการบูรณาการทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จัดการ แล้วนำมาสู่กระบวนการปรับปรุงประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า โดยการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานระดับจังหวัด และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืชของเกษตรกร ให้เข้ามารัฐและแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของเกษตรกร ตั้งแต่การคิดและวางแผนดำเนินงานร่วมกัน การลงมือปฏิบัติร่วมกัน และการติดตามผลการดำเนินงานร่วมกัน ตลอดจนถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อขยายผลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งผลสุดท้ายจะทำให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในที่สุด 🌱

ป่าเสื่อม ดินเปรี้ยว พัฒนาแล้วที่บ้านยูโย

สมพิศ ทองเลิศ*

*เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ป่าเสื่อม...ดินเปรี้ยว

กว่า ๒๐ ปี ที่ราษฎรบ้านบางขุนทอง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ต้องเจอกับปัญหาทุกข์ยากลำบากในการประกอบอาชีพทำนาซึ่งอยู่ที่บ้านยูโย ตั้งอยู่บริเวณขอบพรุโต๊ะแดงทางด้านตะวันออกครอบคลุมพื้นที่ หมู่ที่ ๑ บ้านบางขุนทอง หมู่ที่ ๓ บ้านโคกสูง และหมู่ที่ ๖ บ้านยูโย ตำบลบางขุนทอง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่ ๓,๐๓๕ ไร่ สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ยูโย เป็นทุ่งราบกว้าง นาร้าง พืชพรรณส่วนใหญ่เป็นพืชจำพวกหญ้า กก กระจูด ขึ้นสลับกับป่าเสม็ดเสื่อมโทรมและป่าเสม็ดสมบูรณ์ พื้นที่บางส่วนเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ดินเดิมเป็นดินอินทรีย์ มีชั้นอินทรีย์วัตถุหนาแน่นกว่า ๔๐ เซนติเมตร เมื่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ดินบริเวณนี้เปลี่ยนแปลงไปเป็นดินเปรี้ยวจัด ฝ่ายสำรวจและวางแผนการใช้ที่ดินสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑๒ สงขลา กรมพัฒนาที่ดิน เข้าไปดำเนินการสำรวจดินในเดือนตุลาคม ๒๕๓๗ จากการสำรวจพบ ชุดดินกาบแดง ชุดดินเชียรใหญ่ ดินคล้ายชุดดินเชียรใหญ่ และดินคล้ายชุดดินต้นไทร ซึ่งดินทั้ง ๔ ชนิด มีความเป็นกรดจัดรุนแรง มีค่า pH ดินชั้นบนประมาณ ๓ - ๓.๕ ราษฎรพยายามใช้พื้นที่ในการทำนาแต่ก็ไม่ได้ผลประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง และเมื่อหน้าฝนน้ำท่วมพื้นที่ทำนาจึงต้องปล่อยที่นาทิ้งร้าง โดยไม่มีการใช้ประโยชน์ใด ๆ สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ขอบพรุ ลักษณะราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบความลาดชันน้อยกว่า ๑ เปอร์เซ็นต์ โดยพื้นที่ลาดเทไปทางตะวันตก

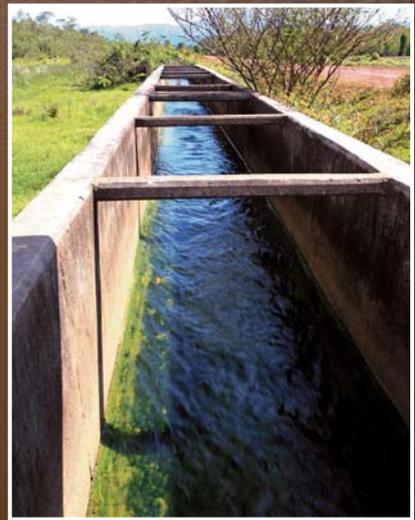
ฟื้นฟู...พัฒนา...สาธิต นำวิธีการสู่การขยายผล

ในปี ๒๕๓๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริบางตอนความว่า **เพื่อให้ราษฎรในเขตโครงการบ้านอุโยได้เห็นรูปแบบการปรับปรุงคุณภาพดินเปรี้ยวให้สามารถใช้ทำการเพาะปลูกได้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริควรจัดทำแปลงสาธิตในบริเวณนี้ต่อไป**

และในปี ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดบ้านอุโย โดยให้นำผลสำเร็จจากการศึกษาในศูนย์ฯ ไปดำเนินการในรูปแบบทฤษฎีใหม่ และให้ศึกษาถึงวิธีการปรับปรุงสระน้ำในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด เพื่อสำรองน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง พื้นที่จำนวน ๓,๐๓๕ ไร่ ของบ้านอุโย มีราษฎรเป็นเจ้าของที่ดิน จำนวน ๕๓๓ แปลง ซึ่งมี น.ส.๓ จำนวน ๔ ราย พื้นที่ ๓๕ ไร่ เป็น ส.ค.๑ จำนวน ๓๒ ราย พื้นที่ ๑๙๓ ไร่ พื้นที่ที่เหลือราษฎรครอบครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์

พระราชดำริ ผันน้ำ...พลิกพื้นผืนดิน

เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทอดพระเนตรโครงการโคกภูแคว ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส บริเวณพื้นที่บ้านโคกอิฐ-โคกใน และบริเวณพื้นที่ขอบพรุอาคารบังคับน้ำบางเตย ๕ ได้พระราชทานพระราชดำริให้**จัดทำโครงการผันน้ำจืดจากคลองสุโหงปาดี เพื่อนำน้ำมาใช้ในพื้นที่** และมีพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...เคยพูดเมื่อ ๒ ปี มูโนะน้ำมีพอ มูโนะจะเลี้ยง บางนราไม่ได้ เราต้องเอาน้ำจากที่อื่น วิธีที่ดีก็คือปรับปรุง คลองสุโขงป่าตีให้คลอง อันนี้อาจจะแพงแต่ว่าคุ้ม ต้นน้ำ สุโขงป่าตีมาก น้ำสุโขงป่าตีทั้งกลุ่ม เขาตะเวเวน้ำเยอะ เอามาช่วยพื้นที่ทำกินได้...”

“...เนื่องจากน้ำในคลองสุโขงป่าตีเป็นน้ำคุณภาพดี และมีปริมาณมาก ในแต่ละปีน้ำเหล่านี้เมื่อไหลผ่านพรุโต๊ะแดง จะกลายเป็นน้ำเปรี้ยวแล้วไหลไปลงแม่น้ำบางนรา นอกจากจะทำให้น้ำในแม่น้ำบางนราไม่สะอาดแล้ว ยังทำให้ดินไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้อีกด้วย ดังนั้นจึงควรพิจารณา และก่อสร้างระบบผันน้ำดีจากคลองสุโขงป่าตี ไปช่วยพื้นที่บริเวณด้านทิศใต้ของบ้านยูโย บ้านบางเตย บ้านโคกขี้เหล็กและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีดินเปรี้ยว ทำการเพาะปลูกไม่ได้ผล จะเป็นการช่วยปรับปรุงคุณภาพดินในบริเวณนี้ให้ดีขึ้น จนกระทั่งสามารถใช้ทำการเพาะปลูกได้ในโอกาสต่อไป เช่นเดียวกับที่ได้ดำเนินการเป็นผลสำเร็จบริเวณบ้านโคกอิฐ-โคกโน และน้ำดี ส่วนที่เหลือควรทิ้งลงในแม่น้ำบางนรา จะเป็นการช่วยให้แม่น้ำบางนราไม่สกปรกขึ้น...”

“...คลองสุโขงป่าตี ทำคัน ทำประตูควบคุมไม่ให้น้ำพรุเข้ามาบางนราได้ และจากสุโขงป่าตีนี้จะมาช่วยเพิ่มปริมาณ ช่วยเจือจางปรับปรุงคุณภาพน้ำในบางนรา และถ้าบางนราต้องการอัดน้ำขึ้น เดี่ยวเดียวก็ขึ้น สามารถระบาย ไล่น้ำเสียในบางนราออกทะเลได้มากกว่าเร็ว...”

เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโครงการคลองสุโขงป่าตี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จุดที่ ๑ ทอดพระเนตรพื้นที่ที่จะ

ได้รับประโยชน์จากโครงการ และบริเวณต้นคลองส่งน้ำเข้าพื้นที่ บ้านยูโย รวมทั้งคลองระบายน้ำเปรี้ยว จุดที่ ๒ ทอดพระเนตร การก่อสร้างสะพานน้ำและทรงปล่อยปลาในคลองสุโขงป่าตี ณ บริเวณ ประตูระบายน้ำสุโขงป่าตี ๒ ในครั้งนี้ได้พระราชทาน พระราชดำริ สรุปความว่า

“ควรพิจารณาขุดสระเก็บน้ำในพื้นที่โครงการบ้านยูโย โดย ขุดสระเก็บน้ำขนาดใหญ่ จำนวน ๒ แห่ง บริเวณ ๒ ข้างของต้น คลองสายซอย ทั้ง ๕ สาย เพื่อใช้เป็นแหล่งพักเก็บกักน้ำ รวมทั้ง ใช้สำหรับศึกษาทดลองด้วยการขุดสระข้างหนึ่ง โดยไม่มีการ ปรับปรุงคุณภาพดินแต่อย่างใด สำหรับสระอีกข้างหนึ่งให้ขุดเอา ชั้นดินเปรี้ยวขนย้ายออกไปทิ้งด้านในพรุ และใช้หินปูนฝุ่นโรยปู พื้นและตามลาดด้านข้างของสระเพื่อปรับปรุงคุณภาพดิน แล้ว ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของ สระเก็บน้ำทั้งสอง เมื่อทำการทดลองและใช้น้ำในสระเก็บน้ำ บริเวณต้นคลองได้ผล ให้พิจารณาขุดสระเก็บน้ำขนาดเล็ก ตามแนวคลองและกระจายในพื้นที่ตามรูปแบบโครงการ ทฤษฎีใหม่ พร้อมทั้งให้ทดลองการใช้พื้นที่ในการเพาะปลูก และ การใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ควบคู่กันไป”

สร้างสะพานน้ำ (Flume) เพื่อการเกษตร

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากลุ่มน้ำบางนรา (สำนักชลประทานที่ ๑๒ ขณะนั้น) ปัจจุบัน สังกัดสำนักชลประทานที่ ๑๗ นราธิวาส กรมชลประทาน ดำเนินการก่อสร้างระบบส่งน้ำ โดยทำเป็นรางน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก ที่เรียกว่า สะพานน้ำ (Flume) กว้าง ๑.๕๐ เมตร ลึก ๑.๒๐ เมตร ความยาว ๑๒.๓๓๐ กิโลเมตร พร้อมทางลัดเลียง ซึ่งสามารถส่งน้ำได้ในอัตราวินาทีละ ๐.๗๘ ลูกบาศก์เมตร เริ่มจากฝายสุโขงป่าตี ไปเชื่อมต่อกับระบบ

คลองส่งน้ำในพื้นที่บ้านยูโย บริเวณจุดที่ ๑ รวมทั้งจัดทำระบบระบายน้ำเป็ร็ยว โดยการขุดคลอง ประกอบด้วย อาคารบังคับน้ำรวมความยาวประมาณ ๙.๑๐๐ กิโลเมตร ดำเนินการขุดคลองระบายน้ำพร้อมอาคารประกอบ จำนวน ๒ สาย รวมความยาวประมาณ ๑.๕๘๕ กิโลเมตร ดำเนินการขุดคลองส่งน้ำสายใหญ่ ๑ สาย รวมความยาว ๔.๐๐๐ กิโลเมตร คลองส่งน้ำสายชอย ๕ ลาดคอนกรีต รวมความยาว ๗.๖๘๗ กิโลเมตร ที่ได้ก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยมีจุดประสงค์เพื่อบังคับน้ำเป็ร็ยวจากพรุ้เต้แดง ไม่ให้ไหลลงแม่น้ำบางนรา และบริเวณพื้นที่บ้านยูโย ด้วยการระบายน้ำเป็ร็ยวให้ไหลผ่านอาคารบังคับน้ำไปลงคลองโคกไผ่ คลองลาน และทิ้งลงท้ายประตูระบายน้ำปุยออกทะเล ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้คุณภาพของดินในพื้นที่บ้านยูโยดีขึ้น จนสามารถเพาะปลูกได้แล้ว ยังทำให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำบางนราดีขึ้น เพราะน้ำเป็ร็ยวที่เคยไหลลงแม่น้ำมีปริมาณลดลง ขุดสระเก็บน้ำ ขนาดความจุประมาณ ๕๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร จำนวน ๔ แห่ง ก่อสร้างอาคารทดลองปรับปรุงคุณภาพน้ำจำนวน ๑ แห่ง และดำเนินการจัดทำ BY PATH บนฐานรากลอย จำนวน ๑ แห่ง ปัจจุบันโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนรา ได้ดำเนินการส่งน้ำสู่พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่บ้านยูโย ในช่วงปกติเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่โครงการได้ สำหรับหน้าแล้ง ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคมจะมีปัญหาขาดแคลน ไม่สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่ จึงทำการแก้ไขปัญหาด้วยการสูบน้ำจากด้านหน้า ประตูระบายน้ำสุโหงปาตี ๒ ใส่สะพานน้ำส่งน้ำให้กับพื้นที่โครงการต่อไป โดยในหน้าแล้ง สูบน้ำจากสระ เพื่อช่วยเหลือพื้นที่ส่วนในช่วงหน้าฝนตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม จะทำการปิดสะพานที่ กม.๘ + ๐๓๐ เพื่อให้ น้ำล้นลงคลองสุโหงปาตีลงแม่น้ำบางนรา เพื่อป้องกันน้ำไหลเข้าไปท่วมพื้นที่โครงการ อันจะทำให้เกิดความเสียหายกับผลผลิต

สู่...แปลงทดสอบทฤษฎีใหม่

หลังจากทำการสำรวจพื้นที่ก่อสร้าง จัดทำระบบชลประทานแล้วเสร็จ ได้มีการดำเนินงานวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนี้

๑. จัดทำพื้นที่ทำนาปลูกข้าว ๕๐๐ ไร่ มีเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ ๒๒ ราย
๒. จัดทำพื้นที่ขุดคูยกร่อง จำนวน ๘๗๙.๙๓ ไร่ เกษตรกร เจ้าของพื้นที่ ๑๕๔ ราย
๓. จัดทำพื้นที่แหล่งน้ำ ๗๔.๘๓ ไร่
๔. ถนนพื้นที่ ๒๗๙.๙๑ ไร่

ในปี ๒๕๔๐ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ดำเนินการในนามคณะทำงานซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑๔ หน่วยงาน ร่วมดำเนินการสำรวจตรวจสอบการอ้างสิทธิ์ถือครองที่ดินในโครงการ โดยมีนายอำเภอตากใบ เป็นหัวหน้าคณะทำงาน ทั้งได้จัดทำแผนที่ถือครองที่ดิน พร้อมบัญชีรายชื่อผู้อ้างสิทธิ์เสร็จเรียบร้อย มีการแบ่งเป็นแปลงในพื้นที่นอกเขตป่าสงวน จำนวน ๑๐๕ แปลง ในพื้นที่เขตป่าสงวน ๔๒๘ แปลง รวมพื้นที่ทั้งสิ้น ๓,๐๓๕ ไร่ ๒ งาน ๙๔ ตารางวา จากนั้นดำเนินการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่โดยการขุดและเสริมคันป้องกันน้ำท่วมทางด้านเหนือของพื้นที่ และขุดสระเก็บน้ำไว้ใช้ จำนวน ๑๐ บ่อ และปรับปรุงอาคารบังคับน้ำปลายคลอง ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้หินปูนฝุ่นปรับสภาพความเป็นกรด เพื่อการปลูกข้าวในพื้นที่ ๑,๐๒๐ ไร่ ได้ผลผลิตพอสมควร ดำเนินการขุดยกร่องทำการเกษตรแบบผสมผสานและทฤษฎีใหม่ จำนวน ๔๖๘ ไร่ เกษตรกรเข้าร่วม ๖๓ ราย พร้อมทั้งสนับสนุนการเลี้ยงเป็ด ไก่ ขุดบ่อน้ำประจำไร่นาในพื้นที่ของเกษตรกร ๓๙ บ่อ พร้อมทั้งปรับปรุงสภาพน้ำในบ่อเพื่อให้สามารถเลี้ยงปลา จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ๑ กลุ่ม

จัดทำแปลงสาธิตการปรับปรุงดินเปรี้ยวจัดตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่พื้นที่บ้านยูโย

เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๐ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้ดำเนินการจัดทำแปลงทดสอบการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวตามแนวทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นแปลงตัวอย่างให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ โดยแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่ร่วมกับเกษตรกรจำนวน ๓ ราย รวมพื้นที่จำนวน ๕๐ ไร่ โดยเริ่มดำเนินการจัดทำแปลงและวางผังแปลงจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นสวนต่าง ๆ ทั้ง ๓ แปลงแล้วเสร็จวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ จากนั้นได้ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่เพื่อปลูกข้าวและไม้ผล และปรับสภาพน้ำในบ่อของแปลงเกษตรกรทั้ง ๓ บ่อ และจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ สวน คือ ๑. ที่อยู่อาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวก ๒. สระเก็บน้ำ ขนาด ๓ ไร่ และคูน้ำ ความจุ ๘,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ปรับสภาพน้ำโดยหินปูนฝุ่น อัตรา ๕ ตันต่อไร่ โดยใช้น้ำจากสระ ๑๐ ไร่ ซึ่งสามารถยกระดับ pH ของน้ำให้สูงขึ้นระหว่าง ๖.๕ - ๗.๕ ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงปลานิลแดง ปลาตะเพียน ๓. นาข้าว ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวนาปี ได้ผลผลิตเฉลี่ย ๓๐ ถังต่อไร่ ข้าวนาปรัง ได้ผลผลิตเฉลี่ย ๓๕ ถังต่อไร่ ๔. แปลงไม้ผล พืชผัก พืชไร่ โดยขุดยกร่องแปลงกว้าง ๖ เมตร คูน้ำล้อมรอบ ปลูกเงาะโรงเรียน กล้วยน้ำว่าฝรั่ง และปลูกปาล์มน้ำมัน

เสด็จฯ...สร้างขวัญและกำลังใจ

เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปทรงทอดพระเนตรการพัฒนาพื้นที่บ้านยูโย และได้พระราชทานพระราชดำริสรุปความว่า

การพัฒนาดินเปรี้ยวบ้านยูโย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัยมาก ขอให้ทุกหน่วยงานร่วมกันพัฒนาให้ดี และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จฯ มาทอดพระเนตร

เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๖ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ ไปทรงทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่บ้านยูโย และทรงหว่านข้าวในแปลงนาของเกษตรกร

เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทอดพระเนตรการพัฒนาพื้นที่บ้านยูโย ทรงเยี่ยมเกษตรกรกลุ่มทำนาและกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทอดพระเนตรพื้นที่ขยายผลการปลูกข้าว ในการนี้ได้มีพระราชดำริความตอนหนึ่งว่า

“...ให้พิจารณาดำเนินการปรับปรุงพื้นที่นาร้างที่อยู่ใกล้เคียงให้สามารถปลูกข้าวได้ โดยใช้พืชปุ๋ยสดช่วยในการปรับปรุงดิน...”

ผลสำเร็จ...แห่งอุโย

ในปี ๒๕๔๒ เป็นต้นมา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ดำเนินการ
 สาธิตและส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่บ้านอุโย ปลูกพืชปุ๋ยสด เพื่อปรับปรุง
 ดิน คือ โสน และสนับสนุนพันธุ์กล้าในการปักดำ เกษตรกรสามารถทำนา
 ปลูกข้าวจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง เนื่องจากนาข้าวบางส่วน
 ถูกแมลงศัตรูพืชรบกวนได้รับความเสียหาย แต่ทำให้พื้นที่ส่วนหนึ่งของ
 บ้านอุโย ได้แปรเปลี่ยนเป็นทุ่งรวงทอง สร้างความปลื้มปิติแก่เกษตรกร
 และมีกำลังใจที่จะทำต่อไป สรุปผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่
 บ้านอุโยฯ ปี ๒๕๔๒ ปรับปรุงพื้นที่เพื่อปลูกข้าว ๓๒.๐๖ ไร่ และขุดยกร่อง
 ๒๒๔.๓๖ ไร่ ปี ๒๕๔๓ ปรับปรุงพื้นที่เพื่อปลูกข้าว ๔๐๗.๒๑ ไร่
 ปี ๒๕๔๔ ขุดยกร่อง ๖๐.๘๙ ไร่ ส่งเสริมการปลูกพืชผัก และไม้ผล
 แบบผสมผสาน ปี ๒๕๔๖ - ๒๕๔๙ ขุดยกร่อง ๓๒๑.๔๙ ไร่ ส่งเสริม
 การปลูกพืชผัก และไม้ผลแบบผสมผสาน มีเกษตรกรเข้าร่วม ๔๑ ราย
 ปี ๒๕๕๐ ปรับปรุงพื้นที่เพื่อปลูกข้าว ๕๐๐ ไร่ (พื้นที่เดิม) มีเกษตรกร
 เข้าร่วม ๗๐ ราย ปี ๒๕๕๑ ขุดยกร่อง ๑๕๐ ไร่ มีเกษตรกรเข้าร่วม
 ๒๘ ราย ส่งเสริมการปลูกพืชผักแบบผสมผสาน

สรุปการดำเนินงานในพื้นที่บ้านยูโย
 ๑. พื้นที่ปลูกข้าว ครอบคลุม
 พื้นที่ ๕๐๐ ไร่ ข้าวให้ผลผลิตเฉลี่ย ๔๐ -
 ๕๐ ถึงต่อไร่ ๒. พื้นที่ขุดยกร่อง รวม
 จำนวน ๘๗๙,๙๓ ไร่ ปลูกปาล์มน้ำมัน
 ๓๑๕,๖๓ ไร่ และทำการเกษตรแบบผสม
 ผสม ๕๖๔,๓๐ ไร่ พื้นที่ขุดยกร่องเดิม
 ปลูกปาล์มน้ำมัน จำนวน ๒๐๐ ไร่ ๓. พื้นที่
 อยู่อาศัย ๒,๙๘ ไร่ ๔. พื้นที่บ่อกักเก็บ
 น้ำจืด ๗๔,๘๓ ไร่ ๕. พื้นที่แหล่งน้ำ
 แปรลง คู คลอง ๑๒๒,๒๔ ไร่ ๖. พื้นที่
 ถนน ๒๗๗,๙๑ ไร่

จากการที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
 พิกุลทองฯ เข้าไปพัฒนาปรับปรุงพื้นที่
 ดินเปรี้ยวจัดบ้านยูโย เพื่อให้เกษตรกร
 สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการ
 เกษตรได้นั้น พื้นที่ลุ่มบางส่วนที่มีการ
 พัฒนาส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าว
 ขุดยกร่องปลูกไม้ผลผสมผสาน ปลูกปาล์ม
 น้ำมัน ยางพารา ขุดบ่อเลี้ยงปลา ซึ่ง
 เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ
 ได้สาคิดและส่งเสริมการทำและการใช้
 ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ การปลูกและใช้ประโยชน์
 หญ้าแฝก และพืชปุ๋ยสด เพื่อปรับปรุงบำรุง
 ดินและเพิ่มผลผลิต ทำให้เกษตรกรรู้จักใช้
 ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ แต่มี
 บางพื้นที่ซึ่งเกษตรกรไม่ได้ดูแลรักษา

สม่ำเสมอ ทำให้พืชที่ปลูกให้ผลผลิตน้อย
 และตายไปบางส่วน เกษตรกรเกิดความ
 ท้อแท้หยุดกิจกรรมการเกษตร ปล่อยทิ้ง
 พื้นที่รกร้างโดยไม่เข้าไปดำเนินการใด ๆ
 ต่อไป ในปี ๒๕๕๑ เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษา
 การพัฒนาพิกุลทองฯ ได้เข้าไปพูดคุย
 ปรึกษาหารือกับเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ขุด
 ยกร่องเดิม ให้ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่โดย
 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ให้การ
 สนับสนุนวัสดุหินปูนฝุ่น พันธุ์ไม้ผล พันธุ์
 ปาล์มน้ำมัน ซึ่งเกษตรกรเองก็ยินดีที่จะ
 ดำเนินการปลูกพืชต่อไป ขณะเดียวกัน
 มีเกษตรกรบางรายที่ประสบความสำเร็จ
 จากการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยว มีผลผลิต

ไว้บริโภค และจำหน่ายมีรายได้เพิ่มขึ้น
 มีอาชีพที่ยั่งยืน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตดี
 ขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างแห่งความ
 สำเร็จแก่เกษตรกรรายอื่น ๆ ในพื้นที่
 บ้านยูโย คาดว่า ต่อไป เกษตรกรเจ้าของ
 พื้นที่ที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์ใด ๆ อีก
 ประมาณ ๑,๕๐๐ กว่าไร่ จะหันมา
 พลิกฟื้นผืนดินแห่งนี้ ให้แปรเปลี่ยน
 กลายเป็นทุ่งรวงทอง ดาราตาชไป
 ด้วยนาข้าวที่พร้อมกันออกรวงข้าว
 สีทองเต็มทั่วทุกพื้นที่บ้านยูโย

**ด้วยสมองและสองมือของทุก
 คน อันมีกำลังใจเป็นทุน เพื่อทุ่มเท
 กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่
 สำคัญต่อการดำรงชีวิตให้มีความเป็น
 อยู่ที่ดีขึ้น อันนำไปสู่การสนอง
 พระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัว ที่ค้ำค้ำกับการลงทุนอย่าง
 มหาศาล** 🌸

ขุนด่านปราการชล :

เขื่อนที่สร้างความสมบูรณ์ให้แก่ประชาชน

กาญจนา โนรี*

เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริสดความตอนหนึ่งว่า

“...จังหวัดนครนายก เป็นจังหวัดที่มีปัญหาน้ำท่วม ฝนแล้ง ดินเปรี้ยว จำเป็นมากที่จะต้องมีเขื่อนกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ในคลองท่าด่าน...”

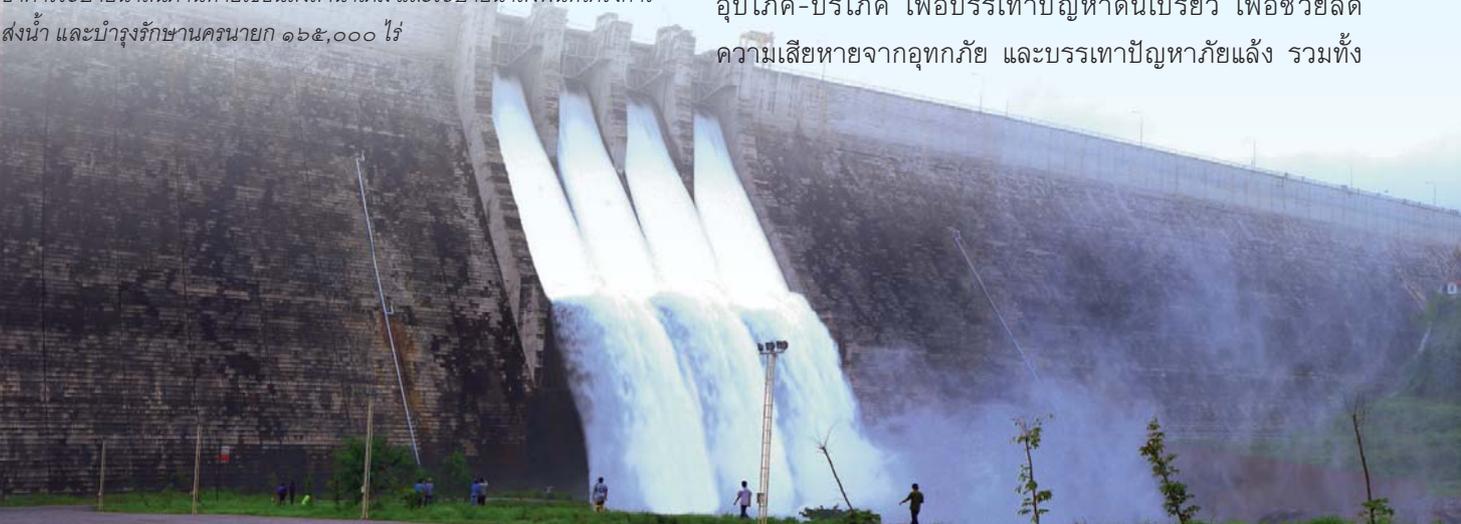
กรมชลประทานได้รับสนองพระราชดำริโดยดำเนินงานโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านขึ้น ที่บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตจังหวัดนครนายก เป็นแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภค-บริโภค รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว เพื่อให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพเกษตรกรได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๔ และพระราชทานชื่อว่า **“เขื่อนขุนด่านปราการชล”**

ณ วันนี้ เขื่อนขุนด่านปราการชล ซึ่งเป็นเขื่อนคอนกรีตบดอัดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย สามารถกักเก็บน้ำได้สูงสุดถึง ๒๒๔ ล้านลูกบาศก์เมตร ก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว สามารถส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตรประมาณ ๑๘๕,๐๐๐ ไร่ ได้สร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชน

* เจ้าหน้าที่กลุ่มติดตามประเมินผล สำนักงาน กปร.

อาคารระบายน้ำล้นด้านท้ายเขื่อนลงลำน้ำเดิม และระบายน้ำลงพื้นที่โครงการ
ส่งน้ำ และบำรุงรักษานครนายก ๑๖๕,๐๐๐ ไร่

ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงอย่างมหาศาล ทั้งในด้านการเกษตร และอาชีพ การส่งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค บรรเทาปัญหา ดินเปรี้ยว ลดความเสียหายจากอุทกภัย ช่วยเหลือปัญหา ภัยแล้ง รักษาระบบนิเวศในแม่น้ำนครนายก การผลิตกระแสไฟฟ้า และสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยจากการประเมินผลโครงการ เชื้อนขุนด่านปราการชล ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ในปี ๒๕๕๑ สรุปผลการประเมินได้ว่า

๑. การบริหารจัดการน้ำ

โครงการเชื้อนขุนด่านปราการชล มีการบริหารจัดการ น้ำในพื้นที่รับประโยชน์ครอบคลุมพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๑๖๕,๐๐๐ ไร่ โดยมีการวางแผนการใช้น้ำอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามลำดับ ความพร้อมของระบบส่งน้ำ ดังนี้

พื้นที่ส่วนที่ ๑ พื้นที่ชลประทานท่าด่านเดิม และส่วนขยายโครงการเชื้อนขุนด่านปราการชล จำนวน ๒๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ประกันน้ำว่าจะไม่ขาดน้ำทั้งในฤดูฝน และฤดูแล้งครอบคลุม ๑๘ หมู่บ้าน ๒,๓๑๗ ครัวเรือน ใช้วิธีการส่งน้ำผ่านระบบส่งน้ำลงคลองสายใหญ่ ๑ สาย และ สายซอย ๔ สาย ปัจจุบันโครงการฯ ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม ผู้ใช้น้ำ (กลุ่มพื้นฐาน) จำนวน ๒๒ กลุ่ม มีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๒๒๙ ราย โดยการจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตรเป็นหลัก ถึง ๔๗ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี จากปริมาณน้ำเก็บกักสูงสุด ๒๒๔ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๘ ของ ปริมาณน้ำเก็บกักทั้งหมด

พื้นที่ส่วนที่ ๒ พื้นที่ชลประทานของโครงการ ส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จำนวน ๑๖๕,๐๐๐ ไร่ มีการ จัดสรรน้ำไปยังพื้นที่ส่วนต่าง ๆ เพื่อการทำนาปรัง เพื่อ อุปโภค-บริโภค เพื่อบรรเทาปัญหาดินเปรี้ยว เพื่อช่วยลด ความเสียหายจากอุทกภัย และบรรเทาปัญหาภัยแล้ง รวมทั้ง

การรักษาระบบนิเวศ (น้ำเสีย น้ำเค็ม) ในลำน้ำแม่น้ำนครนายก เพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาและแหล่งประมงขนาดใหญ่ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น การล่องแก่ง พายเรือแคนู และเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำ

๒. การใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร

โครงการเชื่อมขุด้านปราการชล ได้ส่งประโยชน์ทางการเกษตรมากมาย สังเกตได้จากครัวเรือนสามารถใช้น้ำทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเพาะปลูก เนื่องจากเกษตรกรมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรตลอดปี ส่งผลให้ทำการเกษตรได้เพิ่มขึ้นเพราะมีระบบส่งน้ำกระจายทั่วถึง ประกอบกับปริมาณน้ำใต้ดินเพิ่มและมีตลอดปี เกษตรกรสามารถทำนาปีและนาปรัง โดยพบว่าปริมาณผลผลิตข้าวนาปีและนาปรังเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่เดิมข้าวนาปีได้ผลผลิตไร่ละ ๔๘.๖๔ ถึง หลังจากได้รับน้ำผลผลิตเพิ่มขึ้นจากเดิมอีกไร่ละ ๑๕.๔๓ ถึง เป็นไร่ละ ๖๔.๐๗ ถึง ส่วนข้าวนาปรังเดิมได้ผลผลิตไร่ละ ๕๓.๓๓ ถึง แต่เมื่อได้รับน้ำจากโครงการฯ ผลผลิตเพิ่มขึ้นอีกไร่ละ ๑๙.๕๓ ถึง เป็นไร่ละ ๗๒.๘๖ ถึง ซึ่งผลผลิตข้าวนาปรังจำนวนดังกล่าว มีปริมาณสูงติดอันดับ ๑ ใน ๑๐ ของผลผลิตในจังหวัดอื่นๆ ของ

ภาคกลาง โดยครัวเรือนส่วนหนึ่งที่ปลูกพืชสวนและพืชผัก ระบุว่าผลผลิตเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

๓. การแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวในเขตพื้นที่โครงการเชื่อมขุด้านปราการชล

รูปแบบการจัดการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวของโครงการฯ แบ่งพื้นที่การดำเนินการออกได้เป็น ๒ พื้นที่

- **เขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก พื้นที่จำนวน ๑๖๕,๐๐๐ ไร่** ซึ่งประสบปัญหาดินเปรี้ยวจัด และกระทบต่อการเพาะปลูกของเกษตรกร สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดนครนายก จะเน้นการแก้ไขปัญหาด้านการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปูนมาร์ลเป็นหลัก ควบคู่กับการปรับปรุงบำรุงดินด้วยวิธีอินทรีย์ พร้อมกับหาพันธุ์พืชที่เหมาะสมมาเพาะปลูก และทำการศึกษาคความเหมาะสมของการปรับปรุงบำรุงดินรวมทั้งการเพาะปลูก โดยวางแผนการแก้ไขปัญหาเป็นรายปีอย่างต่อเนื่อง

- **เขตพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่จำนวน ๒๐,๐๐๐ ไร่** ในพื้นที่ ๕ ตำบล เป็นโครงการนำร่องซึ่งได้ดำเนินการปรับปรุงบำรุงดินโดยวิธีการใส่ปูนมาร์ล ครบทุกพื้นที่แล้ว แนวทางการดำเนินงานต่อไปจะเน้นการปรับปรุงบำรุงดินโดยวิธีทางชีวภาพเป็นหลัก

ปริมาณน้ำที่อุดมสมบูรณ์สามารถส่งน้ำเข้าพื้นที่การเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ ๒๐,๐๐๐ ไร่ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ทำนา สามารถทำนาปรังและได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

ไม่ผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากได้รับน้ำจากโครงการฯ

เกษตรกรในพื้นที่ส่งน้ำสามารถทำการเกษตรได้หลากหลายส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีรายได้สม่ำเสมอ ครอบครัวอบอุ่น

๔. การพัฒนาการส่งเสริมอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับจังหวัดนครนายกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินงานสนองพระราชดำริภายหลังจากการดำเนินการก่อสร้างเขื่อนขุนด่านปราการชลแล้วเสร็จ และเริ่มเก็บกักน้ำตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๗ โดยวางแผนบริหารจัดการน้ำอันมหาศาลของเขื่อนขุนด่านปราการชล นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพในพื้นที่รับน้ำของโครงการฯ จำนวน ๑๘๕,๐๐๐ ไร่ ใน ๓ อำเภอ ๑๕ ตำบล ๙๖ หมู่บ้าน ๙,๑๐๔ ครัวเรือน และใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนาการลดความเสียหายจากอุทกภัย และ

การเลี้ยงปลาเป็นอาชีพเสริมให้เกษตรกรในเขตพื้นที่ส่งน้ำ ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

การรักษาระบบนิเวศในพื้นที่จังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียง โดยมีกิจกรรมดำเนินงานต่าง ๆ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ การแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว การวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดทำข้อมูลการตลาดเพื่อการเกษตรกรรมในระบบสารสนเทศ การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาแหล่งประมง และการพัฒนาการปศุสัตว์

ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพในพื้นที่รับน้ำของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลในระยะครึ่งแผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพในพื้นที่รับประโยชน์โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยสามารถลดรายจ่ายให้ครัวเรือนได้เฉลี่ยครัวเรือนละ ๑,๔๕๐ บาท และทำให้ครัวเรือนโดยรวมมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นครัวเรือนละ ๕,๐๕๓.๕๐ บาท ส่งผลให้ครัวเรือนร้อยละ ๖๑.๕ ของครัวเรือนในโครงการทั้งหมดมีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนในปี ๒๕๔๙ คือ มีรายได้สูงกว่า ๑,๓๙๖ บาทต่อคนต่อเดือน

นอกจากนี้ โครงการฯ ยังก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในหลายด้าน เช่น การเพิ่มพูนความรู้ ผลผลิตมีคุณภาพ ทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ ชุมชนเข้มแข็งและครอบครัวอบอุ่น อันนำมาซึ่งความสุขของชุมชนและประชาชนอย่างแท้จริง 🍀

สนองพระราชดำริ

ต้องรวดเร็ว และโปร่งใส

กิจจา พลภาณี

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ เป็นเรื่องของ **“น้ำทำบุญกรรม”** ซึ่งก็ทำให้นึกถึงบุคคลที่ได้ทำงานเกี่ยวกับน้ำ โดยตรงและได้สนองพระราชดำริในเรื่องของน้ำมาตั้งแต่ในสมัยที่ดำรงตำแหน่งเป็นนายช่างชลประทาน ซึ่งท่านมีประสบการณ์มากมายในการตามเสด็จ และทำงานสนองพระราชดำริ **นายกิจจา ผลภักษ์** อดีตอธิบดีกรมชลประทาน ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาน้ำสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ท่านจะมาถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับพระอัจฉริยภาพ และพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเสด็จพระราชดำเนินไปในภูมิภาคใด ๆ ของประเทศไทยก็ตามได้พระราชทานความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

นายกิจจา ผลภักษ์
อดีตอธิบดีกรมชลประทาน

การทำงานสนองพระราชดำริ

หลังจากจบปริญญาโทแล้วเข้ามารับราชการในกรมชลประทาน ซึ่งแต่ก่อนก็เป็นข้าราชการอยู่แล้วแต่ก็ได้ลาออกไปเรียนต่อ เมื่อกลับมาทำงานได้ปีกว่า ๆ คุณมนัส ปิติวงศ์ อธิบดีกรมชลประทาน ท่านก็เลือกผมมาทำงานกับท่าน เมื่อประมาณปี ๒๕๑๘ ตอนนั้นเรียกกันภายในว่า นายช่างติดต่อประสานงานประจำตัวอธิบดี

ช่วงนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ แปรพระราชฐานทั้งปี เรียงกันมาตั้งแต่ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส วังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็วนอยู่อย่างนี้แต่ละแห่งจะประทับ

อยู่เป็นเดือน บางแห่งก็สองเดือน ในช่วงนั้น อธิบดีมนัสก็ตามเสด็จตลอด ผมเองก็ได้มีโอกาสตามเสด็จด้วย ในการตามเสด็จแต่ละครั้ง อธิบดีก็จะต้องถวายรายงาน โดยจะต้องทำรายละเอียดของโครงการที่จะเสด็จฯ ไปทออดพระเนตรให้ทรงทราบ

ครั้งแรกที่ผมได้มีโอกาสถวายรายงานโดยตรงต่อพระองค์ท่านก็ราว ๆ ปี ๒๕๑๙ หรือ ๒๕๒๐ คือช่วงนั้นเสด็จฯ ทางภาคเหนือ เวลาเสด็จฯ ก็จะเสด็จฯ โดยเฮลิคอปเตอร์ วันหนึ่ง ๆ ก็มีหลายจุดที่จะเสด็จฯ ไปทออดพระเนตร อธิบดีก็รับอยู่จุดหนึ่ง ที่นี้ก็ต้องแบ่งกันออกไป ช่วงนั้นผมก็ได้ไปอยู่ตรงเขื่อนแม่จัด ซึ่งเป็นป่าลึกแล้วก็มีพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะสร้าง

อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ซึ่งกรมชลประทานก็ได้ถวายรายงานขึ้นไป พระองค์ท่านก็เสด็จฯ มาทอดพระเนตร ผมก็ได้รับการแบ่งงานให้ไปอยู่ที่จุดนั้นเพื่อถวายรายงาน งานนี้เป็นหนแรกในชีวิต ก็รู้สึกตื่นเต้น ในวันนั้นก็เตรียมงานอย่างดี พอพระองค์เสด็จฯ มาถึงทรงซักไซ้ไล่เลียงในเรื่องต่าง ๆ อย่างเช่นจุดที่จะสร้างเขื่อนอยู่ตรงไหน ผมก็ถวายรายงานโดยมีแผนที่ประกอบให้ทอดพระเนตร พอทอดพระเนตรจากแผนที่ที่เราเขียนไว้เสร็จเรียบร้อย พระองค์ท่านก็เอาแผนที่ที่ไขว้หลังเอาไว้มาทอดพระเนตรมีรับสั่งว่า **“จุดเดียวกัน”** นับว่าเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ได้ถวายรายงานต่อหน้าพระพักตร์

หลังจากนั้นก็ทำงานมาไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักชลประทานที่ ๙ รับผิดชอบงานของชลประทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๗ จังหวัด ตอนนั้นได้เริ่มร่วมทำงานกับสำนักงาน กปร. และงานที่ทำสนองพระราชดำริก็คือ งานก่อสร้างอ่างเก็บน้ำที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เมื่อประมาณปี ๒๕๒๘

ความทรงจำมีรูสีม

ช่วงเวลาที่อยู่กับอธิบดีมนัส นอกจากจะทำงานเป็นนายช่างแล้ว ต้องทำหน้าที่เป็นคนขับรถให้กับพระบาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถด้วย ซึ่งผมเองทำหน้าที่สารพัดมาแล้วถึง ๗ ครั้ง ผมยอมรับ ตื่นเต้นมาก วันแรกเหงื่อตกเลย แล้วก็ยังมีโอกาสขับรถพระที่นั่ง ๒ ครั้ง ทางภาคใต้ที่มูเมาะ พรูโต๊ะแดง เป็นเรือสปีดโบ๊ทเล็ก ๆ ที่นั่งได้ ๔ คน อธิบดีมนัสมีความเห็นว่าถ้าจะไปให้พนักงานขับรถมาขับรถพระที่นั่งก็คงไม่สมพระเกียรติ ซึ่งท่านก็ทราบอยู่แล้วว่าผมชอบขับรถก็บอกว่า กิจจา ขับก็แล้วกัน คือ คล้าย ๆ กับว่าอย่างน้อยที่สุดเราก็เป็นข้าราชการได้เทิดพระเกียรติพระองค์ท่านด้วย

ในการขับรถพระที่นั่งตอนนั้นก็เป็นที่รลของกรมชลประทาน เพราะว่าการเสด็จฯ ครั้งนั้นเสด็จฯ โดยเฮลิคอปเตอร์ แล้วเวลาที่จะเสด็จฯ ไปในพื้นที่ต่าง ๆ ก็จะใช้รถยนต์ของกรมชลประทานไว้คอยรับเสด็จ ผมก็ทำหน้าที่สารพัดขับรถพระที่นั่งจนกระทั่งทรงงานเสร็จ

มีอยู่ครั้งหนึ่งคือ เสด็จฯ ไปเยี่ยมราษฎรที่อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน ผมจำได้ที่วัดพระบาทห้วยต้ม พระองค์ท่านก็เสด็จฯ มาถึงราษฎรก็ออกมารับเสด็จเยอะมาก ทรงงานและเยี่ยมราษฎรจนเย็นค่ำ พอตอนที่เสด็จฯ กลับนักบินก็บอกว่าอันตรายก็ปรึกษากันระหว่าง ส่วนล่วงหน้า (ศรภ.) กับนักบิน นักบินจะไม่ยอมบินเพราะเสียงมาก สมัยก่อนเฮลิคอปเตอร์เครื่องไม้เครื่องมือยังไม่เหมือนปัจจุบัน แล้วก็ยังมีคำสั่งให้เตรียมตำรวจรายทาง ซึ่งเขาก็กำลังตกลงกันอยู่ในช่วงนั้น พระองค์ท่านก็เสด็จฯ

มาที่รถพอดี ผมก็ขึ้นเผื่ออยู่ที่รถ พระองค์ท่านก็เอาพระหัตถ์วางบนบ่า แล้วรับสั่งว่า “นายช่างสงสัยจะให้ขับไปส่งที่ภูพิงคะ เพราะว่าเฮลิคอปเตอร์เขาไม่ยอมขึ้น” ผมก็เหวี่ยงแตกเลย ใช้เวลา ๒ ชั่วโมงครึ่ง ในการขับรถยนต์ ไอ้ไอ้ต้องตายแน่เลย ผลสุดท้ายสรุป นักบินยอมบิน โดยการบินไปลงที่สนามบินเชียงใหม่ ไม่บินขึ้นไปบนพระตำหนัก จากนั้นก็เอารถจากพระตำหนักภูพิงคะ มารับที่สนามบินเชียงใหม่ ในคราวนั้นก็เลยรอดตัวไป

ตอนขับเรือก็เหมือนกันเพราะว่า ตอนนั้นได้มีพระราชดำริให้ขุดคลองเข้าไปในโครงการมูเ็นะ เป็นคลองระบายน้ำ พระองค์ท่านจะเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรก็ได้ประทับอยู่บนเรือเร็ว มีผมเป็นสารทีและมีสมุหราชองครักษ์นั่งอยู่ข้างหน้า ระหว่างที่ขับเรือไป คลองนั้นก็เป็คลองขุดใหม่ ต้นไม้ในคลองมันเยอะมาก ขนาดขับไปช้า ๆ ยังสะดุดตึง ๆ ๆ ไอ้ไอ้ พอตึงหนึ่ง ใจก็ตกลงไปอยู่ที่ตาตุ่มเลย ในคลองขณะนั้นยังมีตอไม้ต่าง ๆ อยู่มาก คลองเพิ่งจะขุดเสร็จแบบเร่งด่วน และมีรับสั่งว่าจะเสด็จฯ ไปทอดพระเนตร เราก็ก็นั่งที่ข้างล่าง มีอะไรบ้าง ก็ค่อย ๆ ขับไปเรื่อย ๆ ก็นั่งนึกว่าจะเป็พันท้ายนรสิงห์หรือเปล่า พระองค์ท่านก็เฉย ไม่ได้รับสั่งอะไร วันรุ่งขึ้นหลังจากที่เสด็จฯ ไปแล้ว พระองค์ท่านก็รับสั่งกับอธิบดีมนัสเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการมูเ็นะ อธิบดีมนัสก็เอาเรือออกไป ๒ คันเพื่อไปตรวจดูพื้นที่ ในวันนั้นผมก็เป็คนขับเรือผมขับชนต่อจนเรือแตกเลย รมเลยในเรือมือองคมนตรีสวัสดิ์ วัฒนยากร ด้วย ตกน้ำไปด้วย

ทรงให้ความสำคัญกับการจัดหาน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาก็กับราษฎร

การเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความห่วงใยประชาชนเป็นอย่างยิ่งนัก โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดหาน้ำให้แก่ราษฎรทั้งการอุปโภค-บริโภค และการทำการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ ได้พระราชทาน

ความช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งน้ำ โดยการสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ เพื่อเป็นแหล่งเก็บกักน้ำให้กับราษฎรได้มีน้ำไว้ใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งในเรื่องนี้ อดีตอธิบดีกรมชลประทาน นายกิจจา ผลภาษี ได้เล่าให้เราฟังว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริที่ แสดงให้เห็นว่าทรงห่วงใยประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ก็คือการจัดหาน้ำ ให้กับราษฎร เพื่อการอุปโภค-บริโภค และการเกษตรกรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือบางจุด ภาคใต้บางจุด ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก มีรับสั่งเกี่ยวกับ เรื่องงานก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ทรงพิจารณาอย่างเข้มข้นในเรื่องของ การสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก เพราะสามารถสร้างเสร็จได้ในปีเดียว และผลประโยชน์เกิดขึ้นทันตา สามารถช่วยเหลือราษฎรได้โดยตรง

ในสมัยก่อนเมื่อพระองค์ท่านเสด็จฯ ในพื้นที่ก็จะมารับสั่งกับเจ้าหน้าที่ ในพื้นที่เลย ในตอนนั้น เราใช้แผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ ของกรมแผนที่ทหารบก ที่ทำขึ้นมา ในแผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ เราสามารถที่จะวางโครงการอ่างเก็บน้ำ ต่าง ๆ ให้อยู่ในแผนที่ได้ เราก็ต้องจัดทำแผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ เข้าไป ถวาย ครั้งหนึ่งในช่วงนั้น อธิบดีมนัสและผมก็เข้าเฝ้าฯ อยู่ด้วย มีรับสั่งว่า **“แผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ ที่ต่อมานี้ ๖ แผ่นมันน้อยเกินไป เพราะเวลาลงนอน เขียนแล้วตัวโผล่ออกมาข้างนอกน่าจะต่อให้ยาวอีก กว้างกว่านี้อีกหน่อย”**

ในสมัยก่อนจะมีการพิจารณาโครงการสอง รูปแบบคือ มีราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอ พระราชทานความช่วยเหลือในการก่อสร้าง อ่างเก็บน้ำอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ พระองค์ท่านก็ทรง พิจารณาในเบื้องต้นก่อน แล้วก็มารับสั่งกับเรา หรือไม่ก็ให้วางโครงการรวมทั้งหมดแล้วเสนอ ขึ้นไป เพื่อที่พระองค์ท่านจะได้พิจารณา ในช่วงนั้น จะมารับสั่งเรียกเข้าไปชี้แจงไม่บ่อยนัก เพราะว่ามี การเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรทั้งปี อธิบดี กรมชลประทาน ตอนนั้นก็ตามเสด็จตลอดเวลา เพราะ ฉะนั้นเวลาพระองค์ท่านจะพระราชทานพระราชดำริ ก็มีในพื้นที่เลย แล้วก็อาจจะมีการเข้าเฝ้าฯ บ้างเป็น บางครั้ง อย่างเช่น เสด็จฯ แปรพระราชฐาน ในพื้นที่ภาคเหนือ กรมชลประทานก็วางแผนคร่าว ๆ ขึ้นไปว่าปีนี้ควรจะทำอะไรบ้าง เพื่อให้พระองค์ท่าน ทอดพระเนตรแผนงานต่าง ๆ

การจะเสด็จฯ ไปที่จุดไหน แล้วแต่พระองค์ท่าน จะทรงเลือกเองว่าจะเสด็จฯ ไปที่ไหน ถ้าจะเสด็จฯ ไปที่ใดก็จะทำรายละเอียดเจาะลึกอีกครั้ง ว่าพื้นที่นี้ เขาขาดแคลนน้ำอย่างไร เราจะหาน้ำให้ได้อย่างไร โดยรวมเราจะเสนอภาพรวมก่อน แล้วจึงจะมี พระราชวินิจฉัยว่าตรงไหนต้องไปดูไปทำ ทำนอง เดียวกัน บางครั้งก็มีพระราชดำริโดยตรงมาจาก พระองค์ท่านให้ช่วยพิจารณาดูพื้นที่ทางด้านนี้จุดนี้ หาน้ำอะไรอย่างไร จะมีทั้ง ๒ รูปแบบ

ในช่วงนั้นจะเสด็จฯ ดูเรื่องน้ำอย่างเฉยๆ จะเห็นว่าทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องน้ำเป็น อย่างยิ่ง เสด็จฯ แต่ละภาค บางทีนานถึง ๒ เดือน ไม่ได้กลับบ้านเลย เวลาจะเสด็จฯ ในพื้นที่ ส่วนล่าง หน้า (ศรภ.) ก็จะประสานมาทางกรมชลประทาน เราก็จัดรถไปตามเสด็จฯ หรือไม่เราก็จัดเจ้าหน้าที่ ไปดีกรอในพื้นที่ก่อน ส่วนใหญ่จะมีการเตรียมการ ล่วงหน้าว่าจะเสด็จฯ ที่ไหน ยกเว้นทางภาคตะวันตก อย่างวังไกลกังวล สามารถเสด็จฯ โดยรถยนต์ ได้ง่ายพระองค์ท่านก็อาจจะเสด็จฯ ไปเลย แต่ถ้าทาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน จะต้องเสด็จฯ โดยเฮลิคอปเตอร์ จะต้องมีการเตรียมการไว้ก่อน ในการเสด็จฯ บางครั้ง เราก็กราบบังคมทูลเชิญว่าเราสร้างตรงนี้ ตรงจุดนี้ เรียบร้อยแล้ว อยากให้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรเพื่อที่ จะได้มีพระราชดำริเพิ่มเติมว่าควรทำอย่างไรบ้าง เราจะได้ไปดำเนินการตามที่มีพระราชดำริให้ เรียบร้อยต่อไป

ปาสักชลสิทธิ์และขุนด่านปราการชลที่สุดของความภูมิใจ

หลังจากที่ได้เลื่อนตำแหน่งจากผู้อำนวยการสำนักชลประทานที่ ๙ มาเป็นรองอธิบดี งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริก็เริ่มห่างออกไป เพราะว่ามีทีมงานที่รับผิดชอบโดยตรงขึ้นมาก็คือ สำนักกิจกรรมพิเศษ ของกรมชลประทาน และได้มาทำงานสนองพระราชดำริอีกครั้งตอนมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมชลประทานในปี ๒๕๔๒ แต่งานแรกที่ภูมิใจที่สุดหลังจากที่ขึ้นดำรงตำแหน่งอธิบดีก็คือ งานเปิดเขื่อนปาสักชลสิทธิ์ ผมได้เป็นอธิบดีคนเดียวที่ได้ทำพิธีเปิดเขื่อนปาสักชลสิทธิ์ และพิธีวางศิลาฤกษ์เขื่อนขุนด่านปราการชล ซึ่งไม่มีอธิบดีคนไหนที่จะได้ทำสิ่งสำคัญสองอย่างในขณะดำรงตำแหน่งอธิบดี

เขื่อนปาสักชลสิทธิ์ เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริเมื่อประมาณ ๓๐ กว่าปีมาแล้ว แต่ก็ไม่สามารถสร้างได้ เพราะว่ารัฐบาลในช่วงนั้นอาจจะขาดแคลนงบประมาณหรืออะไรสักอย่างหนึ่ง พอตอนที่ผมก่อสร้างก็มีปัญหามากมาย ทั้งเกี่ยวกับเรื่องราษฎร เรื่องที่ดิน เรื่องอะไรทุกรูปแบบ เราก็ช่วยกันทั้งทางจังหวัด กรมชลประทาน ทางฝ่ายทหาร ร่วมกันหมดเลย และที่สำคัญพระองค์ท่านมีพระราชดำริว่า **อย่าให้ราษฎรเขาเดือดร้อน** เพราะฉะนั้นโครงการเขื่อนปาสักฯ หลักการที่เรานำเสนอกับรัฐบาลในตอนนั้นเป็นการชดเชยค่าที่ดินที่มากที่สุดที่เคยทำมา ในการกำหนดราคาที่ดินจะต้องมีคณะกรรมการพิจารณา โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีนายอำเภอมีใครต่อใคร คณะกรรมการต่าง ๆ พวกนี้ เวลาเขาทำงานเขาก็จะระวังมาก เพราะฉะนั้นเขาจะต้องใช้ราคาประเมินที่ดิน ซึ่งอาจจะ

ผิดจากราคาตามความเป็นจริง ตอนหลังเลยมีค่าชดเชยเกี่ยวกับต้นไม้ เกี่ยวกับบ้านพัก เพิ่มเติมขึ้นมา แล้วก็ทำนองเดียวกัน เราก็จะหาที่ให้เขาหลังจากออกจากที่นั้น

เขื่อนปาสักชลสิทธิ์ฯ มีรับสั่งอย่าให้เขาเดือดร้อน เพราะฉะนั้นเราก็หาพื้นที่ให้ ที่เขาสามารถย้ายเข้าไปทำกินได้ โดยเราจัดสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้ ถ้าเขาไม่เอาเราก็ให้เป็นเงินอีก ก็เลยเป็นเหมือนต้นแบบของการชดเชยให้กับที่ต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านเขาก็รู้สึกที่ดีขึ้น ไม่นั้นก็ไม่จบ เขื่อนปาสักชลสิทธิ์ เป็นปัญหาที่หนักมากในตอนนั้น ใช้เวลาในการแก้ปัญหาโดยการแก้ปัญหาไป กรมชลประทาน ตัดสินใจก่อสร้างเองใช้กำลังของกรมชลประทานทั้งหมด แล้วมีอีกอย่างที่จะต้องรีบทำคือให้ทันในช่วงเวลาฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี กรมชลประทานก็เลยลุยทำงานเองทั้งหมด สามารถร่นระยะเวลาในการก่อสร้างได้เกือบ ๒ ปี ผลออกมาก็เป็นที่พอพระราชหฤทัย

ในวันที่เสด็จฯ เปิดเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ผมจำได้ว่า พระองค์ท่านเสด็จฯ โดยเฮลิคอปเตอร์ มีรับสั่งให้เฮลิคอปเตอร์ บินวนไปรอบ ๆ เขื่อน ๒ - ๓ รอบ พอเสด็จฯ ลงมา ตอนนั้น ผมยืนอยู่กับนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ท่านรัฐมนตรี ปองพล มีรับสั่งว่า **“สวยมาก ๆ ดีมาก ๆ เลย เขื่อนนี้คงจะก่อประโยชน์ให้กับราษฎรได้อย่างมากมาย”**

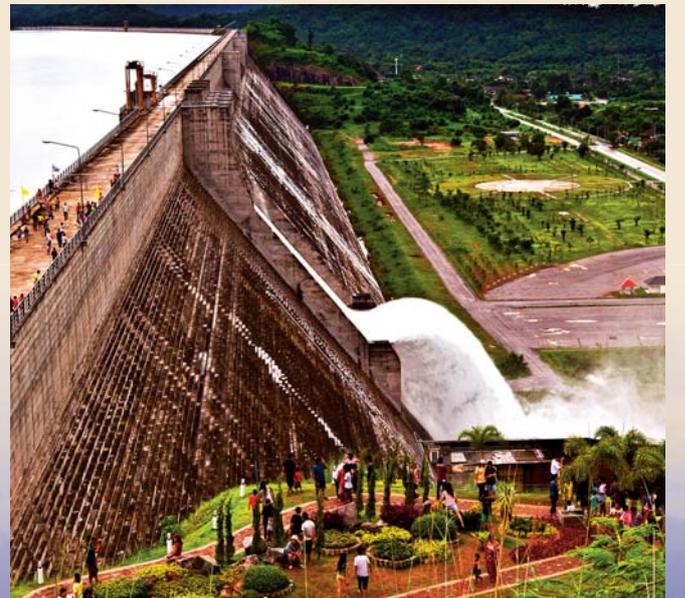
หลังจากเสด็จฯ เปิดเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์แล้ว ต่อจากนั้นก็ได้รับสั่งเพิ่มเติมอีกมาก แม้กระทั่งทรงทราบว่านักท่องเที่ยว ไปเป็นแสนคนในช่วงเสาร์ - อาทิตย์ เคยรับสั่งผ่านมาถึงผมว่า ให้ช่วยพิจารณาเรื่องห้องน้ำ ห้องน้ำไม่พอ ส่วนในเรื่อง อาชีพเรามีหน่วยงานที่เราประสานกันอยู่ในเรื่อง ประมง พัฒนาที่ดิน เข้าไปทำงานร่วมกัน ในช่วงนั้นก็ได้ผู้ว่าราชการ จังหวัดเป็นตัวขับเคลื่อนในเรื่องต่าง ๆ มากมาย

พระอัจฉริยภาพในการบริหารจัดการน้ำ

หลังจากมีเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์แล้วเกิดปัญหาน้ำท่วมขึ้นมา หลายครั้งหลายหน จึงได้มีพระราชดำริเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ โดยให้บริหารจัดการน้ำทางด้านภาคเหนือที่ลงมา จากแม่น้ำเจ้าพระยาและมาพบกับแม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นแม่น้ำ ที่สั้น ปริมาณน้ำจะมาก เพราะฉะนั้นเวลาหน้าน้ำ น้ำจากแม่น้ำ เจ้าพระยา ซึ่งมาจากทางภาคเหนือตอนล่างนั้น น้ำก็มาก

เช่นเดียวกัน เราก็ไม่สามารถควบคุมได้ จึงทำให้เกิด น้ำท่วมกรุงเทพมหานครเยอะแยะไปหมด ทั้งอยุธยา สิงห์บุรี อ่างทอง ฯลฯ เมื่อเรามีเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์แล้ว เราก็มีการ บริหารจัดการน้ำ ในช่วงที่น้ำเหนือจากแม่น้ำเจ้าพระยาไหลหลาก ลงมา เราก็ควบคุมแม่น้ำป่าสักให้ลงมาน้อย เพื่อที่จะลดปริมาณ น้ำไม่ให้มากกระทบกับจังหวัดต่าง ๆ ทางใต้เช่น อยุธยา กรุงเทพมหานคร อันนี้เราก็คือว่าเป็นการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งได้รับสั่งโดยตรงกับผมเลยในช่วงนั้นว่า **ให้บริหารจัดการน้ำ ในแม่น้ำป่าสักให้ดี**

อีกโครงการคือเขื่อนด่านปราการชล ในวันที่เสด็จฯ วางศิลาฤกษ์ มีรับสั่งว่า **การเก็บน้ำก็ดี การปล่อยน้ำลงไปชะล้าง ดินเปรี้ยวที่องครักษ์ก็ดี การที่จะบริหารจัดการน้ำไม่ให้ลงไป ท่วมจังหวัดนครนายกและจังหวัดปราจีนบุรี โดยแม่น้ำ นครนายกจะไปเจอกับแม่น้ำบางปะกง** พระองค์ท่านมีรับสั่ง มากมายวันนั้นเป็นวันแรกที่ผมแต่งชุดขาวและมีรับสั่งกับ ผมส่วนพระองค์เลย เมื่อรับสั่งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผมก็้มลง กราบพระบาทพระองค์ท่าน ทรงสอนอะไรต่าง ๆ หลายอย่าง ให้กับผมเป็นอย่างมาก

การดำเนินการโครงการเขื่อน
ขุนด่านปราการชล ความยากจะไม่เท่า
เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และประโยชน์ก็อาจ
จะน้อยกว่า แต่พระองค์ท่านทรงเห็นว่า
ด้านนี้มีน้ำท่วมนครนายก น้ำท่วม
ปราจีนบุรี แล้วก็ทราบว่าอำเภอองครักษ์
พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนาข้าวที่ใหญ่มาก
ประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องดินเปรี้ยวมา
นานมาก แก้ไม่ได้ จึงมีพระราชดำริ
กับกรมพัฒนาที่ดินว่า **จะต้องหาน้ำมา
ชะล้าง แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว เพราะ
ว่าทุ่งนาที่องครักษ์เป็นล้านไร่ประสบ
ปัญหาเรื่องดินเปรี้ยว ทำให้ผลผลิตต่ำ
เป็นอย่างมาก**

สุดท้ายที่เข้าเฝ้าฯ ที่วังไกลกังวล
ตอนนั้นก็ มี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
เลขาธิการ กปร. คุณปานเทพ
กล้าณรงค์ราญ คุณพิมลศักดิ์
สุวรรณทัต และคุณสามารถ โชคคณา-
พิทักษ์ อธิบดีกรมชลประทาน ซึ่งจะมา
รับตำแหน่งต่อจากผม ผมได้กราบบังคม
ทูลลา ในวันนั้นได้มีรับสั่งเกี่ยวกับ
เรื่องการบริหารจัดการน้ำของเขื่อน
ป่าสักชลสิทธิ์ เมื่อมีรับสั่งเสร็จเรียบร้อย

ก่อนจะเสด็จฯ ขึ้น ได้เสด็จฯ กลับมา
อีกรอบมาหยุดยืนตรงหน้าผม รับสั่งว่า
**“อธิบดีคนนี้ไม่ต้องนอนนะ เขียนเรื่องวิธี
การบริหารจัดการน้ำให้เสร็จฯ”** คล้าย ๆ
กับว่าให้เขียนให้กับอธิบดีสามารถ รับสั่ง
จบ ผมก็ต้องก้มลงกราบพระบาท ในช่วง
นั้นเรื่องการบริหารจัดการน้ำเป็นเรื่องที่
กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เมื่อมี
โครงการต่าง ๆ ขึ้นมาแล้ว ต้องมีการ
วางแผนการบริหารจัดการให้ดี

และงานสุดท้ายที่ทำงานสนอง
พระราชดำริก่อนปลดเกษียณก็คือ
“คลองลัดโพธิ์”

หลักในการทำงานสนองพระราชดำริ

จากประสบการณ์การทำงานสนอง
พระราชดำริมาอย่างต่อเนื่องทำให้
อดีตอธิบดีกรมชลประทาน นายกิจจา
ผลภานิช ได้ค้นพบหลักในการทำงานสนอง
พระราชดำริ ให้มีประสิทธิภาพและเกิด
ประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ซึ่งในเรื่องนี้
ท่านได้ให้ข้อคิด เพื่อให้กับคนรุ่นหลัง
ได้ยึดเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป

หลักในการทำงานสนองพระราชดำริ

- งานที่ออกมาต้องได้คุณภาพอย่างดี
- ต้องโปร่งใส
- หลังจากที่ทำแล้ว ต้องพร้อมที่จะรับ
พระราชดำริเพิ่มเติม หรือแก้ไขเพิ่มเติมได้
เพราะงานบางอย่างต้องมีการแก้ไข

ข้อคิดในการทำงาน

- พระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความลึกซึ้งต้องทำ
ความเข้าใจให้ดี
- การสนองพระราชดำริต้องทำ
โดยเร็วและโปร่งใส
- โครงการพระราชดำริที่พระราชทาน
ไม่ควรทำแล้วก็แล้วไป ต้องมีการติดตาม
ประเมินผลต่ออย่างต่อเนื่อง

**ทุกวันนี้ก็ยังตั้งใจที่ได้ทำงานสนอง
พระราชดำริอยู่ เพราะสำนักงาน กปร.
ได้เชิญผมมาเป็นที่ปรึกษาของ สำนักงาน
กปร. ยังได้ทำงานในสิ่งที่รัก ได้ทำงานให้
กับพระองค์ท่าน เพื่อประโยชน์สุขต่อ
ประชาชนอย่างยั่งยืนตลอดไป** 🙏

เมื่อน้ำทำบริบูรณ์

ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติก็กลับคืนมา

วิไล หมอกอรุณ*

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานของการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าพระองค์ทรงให้ความสนพระราชหฤทัยในเรื่องงานพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งน้ำ ทรงทุ่มเทพระวรกายในการศึกษาพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ราษฎรได้มีน้ำอุปโภคบริโภคและใช้เพาะปลูก รวมทั้งให้ราษฎรมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกดำเนินการก่อสร้างโครงการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการเฝ้าดูแล บำรุงรักษา สิ่งก่อสร้างนั้น ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ และช่วยกันดูแลเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

* เจ้าหน้าที่กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงาน กปร.

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่แสดงถึงพระปรีชาสามารถอันเป็นที่ประจักษ์ ได้แก่ การทำฝนหลวง ที่สามารถกำหนดบังคับฝนให้ตกลงสู่พื้นที่เป้าหมายได้สำเร็จ การสร้างอ่างเก็บน้ำ เพื่อใช้เป็นที่เก็บกักน้ำโดยการสร้างเขื่อนปิดกั้นระหว่างหุบเขาหรือเนินสูงเพื่อกักน้ำที่ไหลมาตามร่องน้ำหรือลำน้ำธรรมชาติ การสร้างฝายทดน้ำ ความหมายคือ อาคารปิดขวางทางน้ำไหลในพื้นที่ทำกินที่อยู่สูงกว่าลำห้วย เพื่อให้สามารถทดน้ำที่ไหลมาให้มีระดับสูงขึ้นจนสามารถผันเข้าคลองหรือคูส่งน้ำเข้า

พื้นที่เพาะปลูกได้ การสร้างประตูระบายน้ำ เป็นวิธีการปิดประตูกัน ลำน้ำที่มีขนาดใหญ่และมีน้ำไหลมากในฤดูน้ำหลาก โดยจะเปิดประตูระบายน้ำออกมาใช้ในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้ยังสามารถใช้ป้องกันน้ำเค็มไม่ให้รุกเข้าไปในพื้นที่การเกษตรได้ อุโมงค์ผันน้ำ เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการบริหารน้ำให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้เมื่อยามแล้ง และเมื่อเหลือพอก็จะแบ่งปันโดยการเจาะเพื่อผันน้ำไปให้พื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำสำรอง สำหรับการเพาะปลูก นอกจากนี้ยังทรงห่วงใยในเรื่องปัญหาน้ำท่วม โดยการก่อสร้าง เขื่อนเก็บกักน้ำ ซึ่งสามารถรองรับน้ำฝนได้เป็นจำนวนมาก เพื่อ

ป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วม และระบายน้ำออกทีละน้อย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ในช่วงฤดูแล้ง โครงการแก้มลิง เป็นอีกโครงการที่แก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยการขุดคลองต่าง ๆ เพื่อชักน้ำให้มารวมกันแล้วนำมาเก็บไว้เป็นบ่อพักน้ำ แล้วจึงค่อยระบายน้ำลงสู่ทะเลเมื่อน้ำทะเลลดลง นอกจากนี้ในส่วนขอพื้นที่ที่ไม่มีลำน้ำธรรมชาติ ยังได้พระราชทานโครงการ สระเก็บกักน้ำในแปลงของเกษตรกร โดยนำน้ำจากอ่างเก็บน้ำปล่อยลงสู่สระน้ำ ลักษณะอ่างใหญ่เติมอ่างเล็ก อ่างเล็กเติมสระน้ำ

จากการที่ได้พระราชทานการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาแหล่งน้ำของราษฎรโดยมุ่งเน้นให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมทุกโครงการล้วนก่อให้เกิดประโยชน์สุขกับประชาชนทั้งสิ้น โดยขอยกตัวอย่างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไฟอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ที่ราษฎรมีการรวมกลุ่มกันในการบริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์โดยทั่วกัน อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รักษาธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์

ห้วยไฟ : แนวพระราชดำริเพื่อราษฎร

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไฟอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกิดขึ้นจากราษฎรในพื้นที่นี้ ประสบกับปัญหาในเรื่องน้ำกิน น้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตร ช่วงหน้าฝนจะเกิดน้ำท่วมในที่ลุ่มติดริมน้ำ และขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งทั้งน้ำกิน น้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตร จนทำให้เกษตรกรในหมู่บ้านต้องอพยพไปประกอบอาชีพที่อื่น ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรอ่างเก็บน้ำร่องसान ในการนี้ นายสนิท คำงาม ผู้ใหญ่บ้าน

ตำบลภูซาง ได้ถวายหนังสือเพื่อขอพระราชทานอ่างเก็บน้ำ จึงได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับงานชลประทาน ความว่า

ควรพิจารณาวางโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก และฝายทดน้ำตามลำน้ำสาขาของแม่ลาว เพื่อจัดหาน้ำให้ราษฎรหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ให้สามารถทำการเพาะปลูกได้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง และมีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคตลอดปีด้วย

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไฟอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้กำเนิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๕ โดยมีราษฎรจาก ๒ ตำบล ๘ หมู่บ้าน มีพื้นที่ทางการเกษตรที่ใช้

ประโยชน์รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓,๐๐๐ ไร่ ได้แก่ ตำบลภูซาง ประกอบด้วย บ้านทุ่งกระเทียม หมู่ที่ ๑๑ บ้านทุ่งตั่ว หมู่ที่ ๖ บ้านสถาน หมู่ที่ ๑ และ ๒ และบ้านห้วยไฟ หมู่ที่ ๑, ๒, ๕, ๑๓ และตำบลป่าสัก ประกอบด้วย บ้านแก หมู่ที่ ๑ และ ๒

ชีวิตที่เปลี่ยนไปของราษฎรบ้านห้วยไฟ

นายคำ บัวผัน ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไฟฯ คนปัจจุบัน ได้กล่าวถึงความยากลำบากในการประกอบอาชีพเมื่อยังไม่มีอ่างเก็บน้ำ และหลังจากมีอ่างเก็บน้ำแล้วมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นว่า

“ก่อนปี ๒๕๒๕ ยังไม่มีอ่างเก็บน้ำ ชาวบ้านใช้น้ำจากห้วยไฟ เนื่องจากต้นน้ำ ถูกทำลายไปมาก เลยเกิดความแห้งแล้ง ชาวบ้านจำนวน ๕ หมู่บ้าน อพยพไปหาที่ทำกินที่อื่น เช่น ที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน แต่เมื่อมีอ่างเก็บน้ำชาวบ้านที่อพยพออกไปเห็นว่าสภาพพื้นที่เริ่มดีขึ้นมาก็กลับเข้ามา และเริ่มทำนาข้าว แต่ผลผลิตที่ได้ยังไม่เต็มที่ เนื่องจากขาดการบริหารจัดการน้ำที่ดี และเมื่อปี ๒๕๓๑ จึงได้จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้น มีการบริหารจัดการ โดยเริ่มแรกมีการเรียกเก็บค่าสมาชิกในรูปแบบของข้าวเปลือก จำนวน ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อนำข้าวเปลือกมาสำรองไว้กับสมาชิกของกลุ่มที่ได้ผลผลิตข้าวไม่เพียงพอคุ้มค่าน้ำ และให้นำส่วนที่ขีมนำมาคินพร้อมกับดอกเบ็ญ

จากนั้นปี ๒๕๓๕ ข้าวก็เต็มฉาง ทางกลุ่มก็หยุดเก็บข้าว และจากการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ ทำให้การปลูกข้าวที่เคยได้ไร่ละ ๔๐ - ๕๐ ถัง ได้เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ ๖๐ - ๗๐ ถัง เพราะมีน้ำสม่ำเสมอชาวบ้านแถบนี้หลังเก็บเกี่ยวก็ได้อพยพไปทำงานที่อื่นเดี๋ยวนี้ไม่ไปไหนแล้ว และหลังเก็บเกี่ยวก็ปลูกพืชฤดูแล้งต่อ เช่น กระเทียม หอมแดง ถั่วลิสง พืชอื่น ๆ อีก และหลังเดือนมีนาคมจึงเก็บเกี่ยวแล้วปลูกข้าวโพดหวานต่อ”

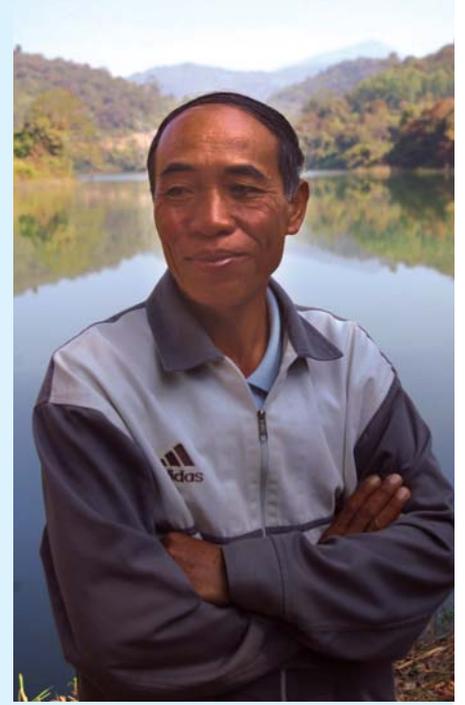

การมีส่วนร่วมในการรักษาป่าต้นน้ำ

นอกจากนี้ นายคำฯ ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ร่วมกันดูแลรักษาพื้นที่ป่าเพื่อเพิ่มแหล่งน้ำให้กับพื้นดินได้มีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้นว่า

“แต่ก่อนเราไม่มีน้ำเพราะต้นน้ำถูกทำลาย ลำห้วยของห้วยไฟมีลำห้วยสาขาอยู่ ๑๑ สาขาเป็นลำห้วยเล็ก ๆ ได้ถูกทำลายไป เหลือลำห้วยฝิ่งซ้ายอยู่จึงคิดทดลองทำประปาหมู่บ้าน แต่ติดที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่ จึงขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้ย้ายออกมาอยู่ที่แห่งใหม่ เพื่อจะได้ทำประปาหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนได้น้ำประปานี้กันหมดซึ่งมาจากต้นน้ำ ชาวบ้านเห็นผลประโยชน์ทุกคนก็เลยช่วยกันดูแลรักษาฝายต้นน้ำเป็นอย่างดี

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นคือ เมื่อปี ๒๕๔๙ ทางกลุ่มได้เข้าประกวดผลงานการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสำนักงาน กปร. และได้รับพระราชทานรางวัลชนะเลิศจากการประกวด พร้อมเงินรางวัล จำนวน ๖ หมื่นบาท ทางกลุ่มก็ได้

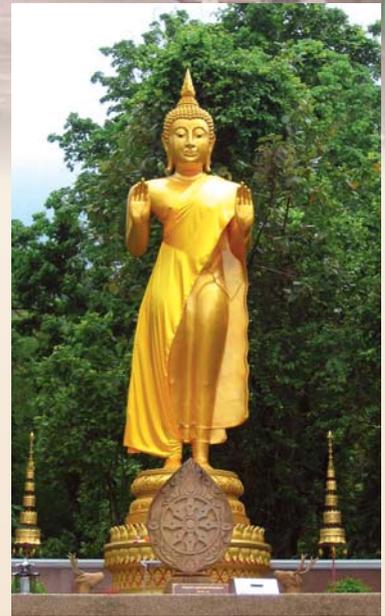
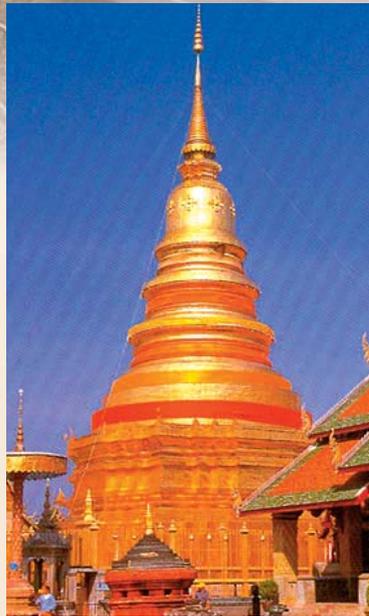

นายคำ บัวผัน
ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ

เอาเงินส่วนหนึ่งมาสร้างศาลา อีกส่วนหนึ่งนำไปทำโรงปุ๋ยอินทรีย์ พวกเราต่างก็สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และนำแนวพระราชดำริการทำฝายต้นน้ำ มาร่วมดำเนินการ โดยสร้างฝายต้นน้ำ ๘๐ ฝาย เพื่อเฉลิมพระเกียรติในโอกาสพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ถวายพระองค์ท่าน ปรากฏว่าน้ำไหลดีขึ้น พวกเราก็สร้างเพิ่มขึ้นอีก และนี่เป็นเพราะบารมีของพระองค์ที่ทำให้พวกเราได้มีน้ำกินน้ำใช้จนถึงทุกวันนี้ และมีอยู่มีกินมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้อย่างมั่นคง”

อ่างเก็บน้ำห้วยไฟนับเป็นตัวอย่างโครงการที่ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งราชการได้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับโครงการในพื้นที่อื่น ๆ ได้นำไปเป็นต้นแบบต่อไป

เมื่อน้ำทำบริบูรณ์ ความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า ต้นน้ำลำธาร ก็กลับคืนมาให้กับชุมชนได้เก็บเกี่ยวใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพอย่างสมบูรณ์แล้วในวันนี้ 🌿

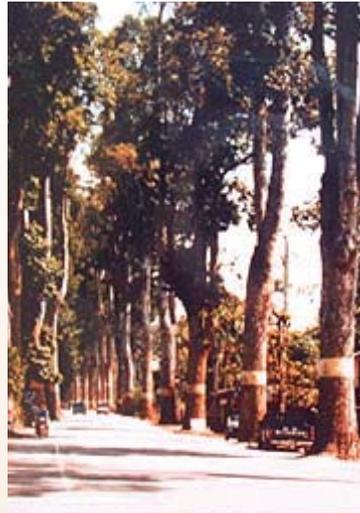
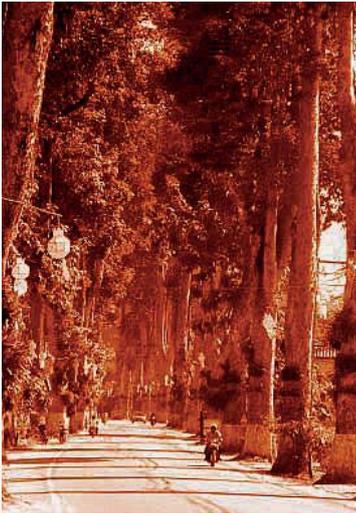
เที่ยวแบบไมไกล เชียงใหม่-ลำพูน

ศุภรัชต์ อินทรารุช*

ทำไมเชียงใหม่กับลำพูนต้องเป็นจังหวัดที่คู่กัน คำถามนี้เป็นคำถามในใจของผู้เขียนนับตั้งแต่ได้มีโอกาสเยือนเมืองเชียงใหม่ แต่หากมองวิถีชีวิตผู้คนของทั้ง ๒ เมืองนี้ จะทำให้ท่านเห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนเอกลักษณ์ศิลปะที่งดงาม สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ได้หล่อหลอมผู้คนใน ๒ เมืองเข้าด้วยกัน จนมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน เสมือนหนึ่งเมืองแฝด นับตั้งแต่ลำพูนคือเมืองทริภุญชัยในสมัยพระนางจามเทวี ซึ่งเป็นเวลากว่า ๑,๓๐๐ ปี สืบเนื่องมาจนถึงการสร้างบ้านแปงเมืองเชียงใหม่ที่มีอายุจนถึงปัจจุบันกว่า ๗๐๐ ปี จึงไม่น่าแปลกที่มีเชียงใหม่ก็ต้องมีลำพูน มีลำพูนก็ต้องมีเชียงใหม่ คอแลมนท่องเที่ยวเชิงพัฒนาในฉบับนี้ จึงขอเชิญชวนผู้อ่านทุกท่านร่วมเดินทางเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน เพื่อเยี่ยมชมวิถีชีวิตผู้คน สถานที่สวยงาม แปลกตา และน่าประทับใจ

* เจ้าหน้าที่กลุ่มประสานงานโครงการพื้นที่ภาคเหนือ สำนักงาน กปร.

เริ่มต้นการเดินทาง

ตั้งแต่เข้ารับประทานอาหารเช้ากันให้อิ่มท้อง เริ่มต้นด้วยการเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เส้นทางสุดแสนคลาสสิก เชียงใหม่-ลำพูน สายเก่า ที่สร้างขึ้นในปี ๒๔๓๕ โดยพระยาสุรเดช (อิน บุนนาค) ข้าหลวงใหญ่ มณฑลลาวเฉียง ซึ่งตลอดสองข้างทางเต็มไปด้วยต้นยางนาที่สูงใหญ่ จากข้อมูลที่ได้รับทราบว่า ต้นยางนาที่ยืนตระหง่านอยู่เรียงรายสองข้างเส้นทางนี้ ได้ถูกปลูกมาตั้งแต่ปี ๒๔๕๔ เมื่อข้าหลวงคนแรกของมณฑลพายัพ คือ เจ้าพระยาสุรสีห์วิศิษฐ์ศักดิ์ (เชย กัลยาณมิตร) ได้นำต้นยางนา มาให้ชาวบ้านช่วยปลูกจำนวนกว่าพันต้น ตลอดแนวถนนเชียงใหม่-ลำพูน ปัจจุบันเหลืออยู่จำนวน ๑,๒๒๗ ต้น เส้นทางดังกล่าวได้ผ่านอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เข้าสู่อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ดินแดนแห่งลำไย ด้วยมีเรื่องเล่าขานกันมาว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้มีชาวจีนนำต้นลำไยพันธุ์ดีมาน้อมเกล้าฯ ถวาย เจ้าดารารัศมี พระชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเจ้าดารารัศมีได้พระราชทานให้นำไปปลูก ณ วัดหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ต้นลำไยพระราชทานนั้นก็โตวันโตคืน และให้ผลผลิตดี จนชาวบ้านเรียกว่า ลำไยต้นหมื่น จากนั้นจึงขยายพันธุ์และถูกนำไปปลูกในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทั้งเขตจังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงใหม่ จนพื้นที่แถบนี้เป็นดินแดนแห่งลำไยในที่สุด

กราบพระธาตุคู่เมือง

เมื่อก้าวเข้าสู่ตัวเมืองลำพูน เมืองที่เต็มเปี่ยมไปด้วยวัดวาอาราม ศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมากกว่า ๑,๓๐๐ ปี ที่ยังคงมนต์ขลังอย่างไม่รู้คลาย และเมื่อก้าวเข้าสู่นครทริภุญชัยแล้วก็สมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปกราบสักการะพระธาตุทริภุญชัย ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดพระธาตุทริภุญไชยวรวิหาร พระธาตุที่สวยงามและศักดิ์สิทธิ์เคียงคู่กับเมืองทริภุญชัยมาแต่อดีต และหากมีเวลาพอขอให้ทุกท่านได้ใช้โอกาสเยี่ยมชมเมืองลำพูนที่ปัจจุบันกับอดีตไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้

จากความสงบเรียบร้อย ไม่มีศึกสูงใหญ่ มีเพียงแต่อาคารพาณิชย์และเรือนแถวไม้หลังคามุงกระเบื้องดินขอที่ขึ้นทำแตกทำผ่นมาเป็นเวลามากกว่า ๕๐ ปี หากท่านใดเป็นผู้ที่ชื่นชอบในสถาปัตยกรรมเก่า ๆ ก็น่าจะอึ้งอึ้งใจมิใช่น้อย

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ...ลำพูน

เมื่อตีמד้ากับบรรรยากาศอันสงบเรียบร้อยนารักกันอย่างเต็มที่แล้ว เราก็เริ่มออกเดินทางต่อไปตามเส้นทางลำพูน-ลี้ ผ่านตัวอำเภอป่าซาง ดินแดนความหลังนี้ช่างมีมนต์ของบรมครูเพลง สมยศ ทัศนพันธุ์ หลายท่านคงยังไม่ทราบว่าในอำเภอป่าซางแห่งนี้มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรอยู่ด้วย นั่นก็คือ **โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮาวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินงานสนองพระราชดำริมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ในวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๓๕ และพระราชทานพระราชดำริ **ให้ตีความสมบูรณคควดู่ไปก้งงานพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของราษฎร ที่ทำกินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการให้ดีขึ้น มีความมั่นคงในการทำมาหากิน ไม่ต้องโยกย้ายถิ่นฐานไปบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ**

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นเวลากว่า ๑๗ ปี ยังผลให้ราษฎรใน ๒๘ หมู่บ้าน ๖ ตำบล ได้มีที่ทำกิน โดยสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้ดำเนินการมอบเอกสารสิทธิ์ สปก. ๔-๐๑ แล้ว จำนวน ๒,๔๕๐ แปลง คิดเป็นพื้นที่ ๒๑,๘๕๔ ไร่ ราษฎรสามารถทำกินได้อย่างต่อเนื่องตลอดปี จากการจัดหาน้ำสนับสนุนให้กับพื้นที่ในโครงการด้วยการสร้างอ่างเก็บน้ำพร้อมระบบส่งน้ำและระบบผันน้ำ เพื่อสร้างเครือข่ายของระบบน้ำให้สนับสนุนการประกอบอาชีพของราษฎรได้อย่างต่อเนื่องตลอดปี นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทั้งยังไม่มีการบุกรุกทำลายเพิ่มเติมจนทำให้สภาพป่าที่เคยเสื่อมโทรมคืนสภาพความสมบูรณ์อีกครั้ง

จากนครทริภุญชัยสู่นครพิงค์

จากอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เดินทางโดยเส้นทางเดิมกลับเข้าสู่เมืองนครพิงค์ เชียงใหม่ วันนี้จะขอแนะนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการหนึ่งที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่มากนัก นั่นคือ **อ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า** อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นอ่างเก็บน้ำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดสร้างแหล่งน้ำ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ ในครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมศูนย์เกษตรกรรมทหารจังหวัดทหารบกเชียงใหม่ โดยมีพระราชประสงค์ที่จะให้จัดสร้างแหล่งน้ำไว้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยทรงกำหนดแนวสันเขื่อนด้วยพระองค์เอง และกำหนดชื่อว่า **อ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า** เป็นอ่างเก็บน้ำที่มีความจ

๑.๔ ล้านลูกบาศก์เมตร ต่อมาคณะทำงานโครงการจัดตั้งหมู่บ้านตัวอย่างห้วยตึงเฒ่าได้จัดระเบียบราษฎรที่บุกรุกพื้นที่ของทางราชการ โดยทำสัญญาอาศัยกับมณฑลทหารบกที่ ๓๓ พร้อมทั้งได้จัดเจ้าหน้าที่เข้าดูแลพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรมาอย่างต่อเนื่อง

อ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า ได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ โดยได้มีการจัดทาระบบบำบัดน้ำเสีย จัดสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย เส้นทางวิ่งออกกำลังกายรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า ระยะทาง ๕.๒ กิโลเมตร พร้อมทั้งเส้นทางจักรยานให้ประชาชนทั่วไปได้ออกกำลังกายกันเป็นประจำทุกวัน หากเห็นเหนื่อยจากการเดินทางบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่าก็ยังมีร้านอาหารที่ตั้งอยู่โดยรอบอ่างเก็บน้ำให้ท่านได้รับประทานอาหารพร้อมทั้งดื่มด่ำกับทัศนียภาพที่สวยงาม โดยมีภาพดอยสุเทพอันสูงใหญ่ตั้งอยู่เบื้องหลัง ซึ่งน่าจะเป็นภาพที่ตรึงอยู่ในความทรงจำไม่รู้ลืมของผู้คนที่มีโอกาสได้มาเยือนอ่างเก็บน้ำแห่งนี้

หากท่านมีโอกาสดูทางไปยังจังหวัดเชียงใหม่ และมีเวลาไม่มากนัก ที่จะเดินทางท่องเที่ยวเส้นทางเชียงใหม่-ลำพูน จึงเป็นเส้นทางหนึ่งการเดินทางแบบไม่ไกล ใช้เวลาไม่เกิน ๑ วัน แต่ท่านจะได้สัมผัสวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ของผู้คนในแผ่นดินที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมาหลายร้อยปี ท่านใดที่เคยประทับใจกับภาพดวงอาทิตย์อัสดงจากชายทะเล ลองหาโอกาสมาชมอาทิตย์อัสดงที่ยอดดอยดูลักครั้ง แล้วจะรู้สึกว่าดวงอาทิตย์ดวงเดียวกัน แต่สร้างความประทับใจที่แตกต่างให้กับท่านได้อย่างน่าอัศจรรย์

โครงการประกวดผลงาน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ ๒

สมลักษณ์ บุณนาค*

เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้จัดการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อปี ๒๕๕๐ เพื่อเผยแพร่แนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และค้นหาตัวอย่างของภาคประชาชน ภาคเกษตร และภาคธุรกิจ ที่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จนประสบผลสำเร็จ

โดยในครั้งแรก ได้แบ่งอย่างที่ประสบความสำเร็จใน ๕ กลุ่ม คือ ประชาชนทั่วไป เกษตรทฤษฎีใหม่ ธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจขนาดกลาง และธุรกิจขนาดย่อม จากผู้สนใจส่งเข้าประกวดฯ ๑,๑๕๖ ผลงาน มีผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ๕ ผลงาน ได้รับถ้วยรางวัลพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีผู้ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ จำนวน ๒๑ ผลงาน และรางวัลชมเชย จำนวน ๒๐๖ ผลงาน

จากผลสำเร็จของการประกวดครั้งแรก สำนักงาน กปร. จึงได้ร่วมกับมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานปรมาณู กระทรวงมหาดไทย กองทัพอากาศ และสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการประกวดฯ ขึ้นอีกครั้ง เป็นครั้งที่ ๒ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒) เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้มีส่วนร่วมในการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ๓) เพื่อส่งเสริมและยกย่องภาคประชาชน ภาคเกษตร ภาครัฐ และภาคธุรกิจ ที่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน และการดำเนินชีวิตจนประสบผลสำเร็จ

* เจ้าหน้าที่กลุ่มศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ สำนักงาน กปร.

๔) เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับภาคประชาชน ภาคเกษตร ภาครัฐ และภาคธุรกิจในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์และปฏิบัติในการดำเนินชีวิต พัฒนาชุมชน พัฒนาองค์กร ภาครัฐ และพัฒนาภาคธุรกิจต่อไป

ในการประกวดฯ ครั้งที่ ๒ ได้เพิ่มประเภทการประกวด ให้ครอบคลุมกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น และได้เพิ่มความสำคัญของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในลักษณะของกลุ่มมากขึ้น เช่น ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนในประเภทประชาชนทั่วไป ยังได้เพิ่มประเภทประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร เพื่อค้นหาบุคคลที่อยู่ในสภาวะความยากลำบาก แต่สามารถที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างพอเพียงและมีความสุข นอกจากนี้ ยังได้มองถึงการน้อมนำหลักเศรษฐกิจ

พอเพียงไปใช้ในหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในระดับกรม และองค์กรภาครัฐในส่วนภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน โรงพยาบาล อบต. สำนักงานจังหวัด ฯลฯ

จากที่กล่าวข้างต้น ได้จำแนกประเภทของการประกวดฯ ครั้งนี้ ออกเป็น ๑๐ ประเภท คือ ๑) ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและกันดาร ๒) ประชาชนทั่วไป ๓) ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ๔) เกษตรกรทฤษฎีใหม่ ๕) กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ๖) หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนกลาง ๗) หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนภูมิภาค ๘) ธุรกิจขนาดใหญ่ ๙) ธุรกิจขนาดกลาง และ ๑๐) ธุรกิจขนาดย่อม โดยมีรายละเอียดคุณสมบัติของผู้ส่งผลงาน ดังนี้

ประเภท	คุณสมบัติผู้ส่งผลงาน
ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล และกันดาร	<ul style="list-style-type: none"> ❖ บุคคลที่มีแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ที่เข้าเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง หรือมากกว่า ดังต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> ๑) พื้นที่สูง (พื้นที่ตามที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงกำหนด คือ พื้นที่ที่เป็นที่อยู่ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ และชนกลุ่มน้อย ซึ่งเป็นที่ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินที่มีความลาดชันโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ ๓๕ หรือมีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล ๕๐๐ เมตรขึ้นไป) ๒) พื้นที่พัฒนาเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน (พื้นที่ตามที่กรมการปกครองกำหนด คือ พื้นที่ในอำเภอชายแดนของ ๓๑ จังหวัด ๑๒๘ อำเภอ ๓๖๒ ตำบล ๑,๖๗๙ หมู่บ้าน) ๓) พื้นที่พิเศษ (พื้นที่ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกำหนดสำนักงานในพื้นที่พิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๑,๔๘๖ แห่ง ใน ๔๖ จังหวัด ซึ่งมีหลักเกณฑ์ของพื้นที่ ดังต่อไปนี้ พื้นที่เส้นทางคมนาคมยากลำบากห่างไกล พื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่โรคภัยไข้เจ็บชุกชุม พื้นที่ความเป็นอยู่ยากลำบาก)

ประเภท	คุณสมบัติผู้ส่งผลงาน
ประชาชนทั่วไป	❖ บุคคลที่มีความประพฤติดี มีคุณธรรม และดำเนินชีวิตประจำวันตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนประสบความสำเร็จ อยู่ดีมีสุข สามารถเป็นแบบอย่างสำหรับประชาชนทั่วไป
ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	❖ หมู่บ้าน (คือชุมชนที่ประกาศจัดตั้งโดยกระทรวงมหาดไทยตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๔๗) หรือชุมชน (คือกลุ่มบ้านหรือกลุ่มคนที่ได้รับการจัดตั้งโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) และได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างประโยชน์สุขให้ชุมชนโดยส่วนรวม มีความสามัคคี และสามารถพึ่งตนเองได้
เกษตรกรทฤษฎีใหม่	❖ เกษตรกรที่ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ และนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง
กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	❖ กลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ที่รวมตัวกัน ตั้งแต่ ๑๐ ครัวเรือนขึ้นไป และได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มจนเกิดความเข้มแข็ง
หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนกลาง	❖ หน่วยงาน/องค์กรของรัฐในระดับกรมหรือเทียบเท่าที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาองค์กรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนภูมิภาค	❖ หน่วยงาน/องค์กรของรัฐ ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดหรือในกรุงเทพมหานครที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาองค์กรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ธุรกิจขนาดใหญ่	❖ ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ หรือผู้บริหารธุรกิจประเภทที่มีขนาดสินทรัพย์ (ไม่รวมค่าที่ดิน) มีมูลค่ามากกว่า ๒๐๐ ล้านบาท และมีจำนวนพนักงานมากกว่า ๒๐๐ คน ขึ้นไป
ธุรกิจขนาดกลาง	❖ ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ หรือผู้บริหารธุรกิจทุกประเภทที่มีขนาดสินทรัพย์ (ไม่รวมค่าที่ดิน) มีมูลค่ามากกว่า ๕๐ ล้านบาท แต่ไม่เกิน ๒๐๐ ล้านบาท และหรือมีจำนวนพนักงานมากกว่า ๕๐ คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๒๐๐ คน
ธุรกิจขนาดย่อม	❖ ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจแสวงหากำไร ที่มีขนาดทรัพย์สิน (ไม่รวมค่าที่ดิน) มีมูลค่าไม่เกิน ๕๐ ล้านบาท และมีการจ้างงานไม่เกิน ๕๐ คน รวมถึงกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการร้านค้า ห้างหุ้นส่วน บริษัท วิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์

สำหรับการส่งผลงานในแต่ละประเภทนั้น

● **ต่างจังหวัด**

- **ประเภทประชาชนและชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง** ส่งผลงานที่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
- **ประเภทเกษตรกรทฤษฎีใหม่** ส่งผลงานที่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด
- **ประเภทหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค** ส่งผลงานที่ สำนักงานจังหวัด

● **กรุงเทพฯ** ให้ส่งที่ สำนักงานเขต

ส่วนประเภทหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง และประเภทธุรกิจ ส่งผลงานที่ สำนักงาน กปร.

โดยจะเปิดรับสมัครตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน - ๓๑ กรกฎาคมนี้ หากสนใจ สามารถสอบถามรายละเอียดได้ที่ สายด่วน ๑๒๕๐ สายตรง ๐ ๒๖๒๙ ๙๑๙๒ หรือ www.rdpb.go.th

เอางานดี...หรือไม่เอางานดี

สมลักษณ์ วงศ์งามข้า*

เรามักจะเห็นผู้เป็นประธานในพิธี กระทำการ **“เอางาน”** เมื่อจะเปิดกระทงดอกไม้รูปเทียน เบื้องหน้าพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็บังเกิดเรื่องถามไถ่กันว่า “เอางาน” คืออะไร และเมื่อใดต้อง “เอางาน”

จากหนังสือราชศัพท์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับจัดพิมพ์เมื่อปี ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ว่า **“เอางาน”** คือ **การทำความเคารพเมื่อรับสิ่งของจากเจ้านาย โดยปฏิบัติถวายต่อพระมหากษัตริย์ลงมาจนถึงพระอนุวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า** (แต่เดิมปฏิบัติถวายแก่พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศ์)

ส่วนหนังสือข้อพึงปฏิบัติในการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจัดพิมพ์ขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๒ ระบุไว้ว่า การทำพิธีที่เรียกว่า “เอางาน” เป็นรูปแบบหนึ่งของขนบธรรมเนียมไทยที่งดงามในการแสดงออกซึ่งความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ใช้เฉพาะเมื่อสามัญชน หรือเจ้านาย ราชตระกูลลำดับรองลงมา ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานสิ่งของ เช่น เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ปริญญบัตร

ประกาศนียบัตร เครื่องใช้สอย ฯลฯ จากพระหัตถ์ หรือกระทำกิจบางอย่างเฉพาะพระพักตร์ เช่น เปิดกรวยกระทงดอกไม้ เปิดหรือปิดภาชนะเครื่องเสวย หรือถอนเครื่องเสวย เป็นต้น

ทั้งหมดนี้ หมายความว่า ถ้าไม่ได้เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทอยู่ต่อหน้าพระพักตร์ ไม่ต้องเอางาน การเปิดกรวยกระทงดอกไม้รูปเทียนในงานพิธีใด ๆ กระทำได้โดยไม่ต้องเอางาน ทราบแล้วบอกต่อกันไปได้เลย จะได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริง

กิริยา **“กราบ”** อีกคำหนึ่ง ราชศัพท์มีทั้ง กราบถวายบังคม กับ กราบราบ ราชบัณฑิตยสถานอธิบายว่า **“กราบราบ”** เป็นการกราบโดยไม่แบมือ ส่วน **“กราบถวายบังคม”** เป็นการกราบอย่างเต็มแบบ โดยคุกเข่า ประนมมือไว้ที่หน้าอก ต่อจากนั้นยกจดหน้าผากแล้วลดลง ๓ ครั้ง เป็นการทำความเคารพพระมหากษัตริย์ หรืองานที่เป็นทางการ ส่วนหนังสือคู่มือการเข้าเฝ้าฯ ของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรียังเพิ่มเติมว่า การหมอบกราบใช้ในที่รโหฐาน จึงมีคำถามว่าการรับพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีเป็นการกราบในที่รโหฐาน หรือกราบในงานพิธีการสำคัญ นั่นคือ น่าจะใช้การถวายบังคมแทนกราบราบหรือไม่

* ผู้เชี่ยวชาญ ๑๐ สำนักราชเลขาธิการ

WIPO ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล

“ผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญา”

ปิยวรรณ ทองคำ*

เมื่อวันพุธที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๒ ณ ท้องพระโรงศาลาเรณู วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นำนายฟรานซิส เกอร์รี่ (Dr. Francis Gurry) ผู้อำนวยการใหญ่องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) และคณะเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล “ผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญา” (WIPO Global Leader Award) แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

การทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลในครั้งนี้ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก ได้ประจักษ์ถึงพระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนชาวไทยไปทั่วทั้งประเทศ ทรงมีพระปรีชาสามารถในการเป็น “นักประดิษฐ์” อันมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในสายตาของคนไทยและทั่วโลก และจากการที่องค์กรต่าง ๆ ได้มีการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลต่าง ๆ มากมาย

* เจ้าหน้าที่กองประชาสัมพันธ์ สำนักงาน กปร.

รางวัลผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญานี้ เป็นความคิดริเริ่มใหม่ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก และยังไม่เคยมอบให้กับผู้ใดมาก่อน ซึ่งในการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลในครั้งนี้ นายพรานซิส เกอร์รี่ ผู้อำนวยการใหญ่องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก ได้กล่าวคำประกาศสดุดีพระเกียรติคุณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (ไวโป) รู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญา แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีส่วนสนับสนุนอย่างสำคัญในการเผยแพร่บทบาทที่มีพลังของการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อการพัฒนาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยทรงสร้างผลงานที่มีความสร้างสรรค์และเป็นนวัตกรรมด้วยพระองค์เอง ซึ่งได้รับการคุ้มครองในฐานะทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งยังทรงสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อื่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและผลงานอีกด้วย

ในการแบ่งปันผลของความคิดสร้างสรรค์ของพระองค์ ในรูปแบบของสิ่งประดิษฐ์ และงานด้านการ์ตูนและศิลปะ พระองค์มิได้เพียงทรงแสดงให้เห็นถึงพลังของทรัพย์สินทางปัญญาในการส่งเสริมและ

เพิ่มคุณภาพชีวิต และการทำงานในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังทรงส่งเสริมประชาชนทุกคนแห่งให้สร้างสรรค์เคารพ และคุ้มครองผลงานนั้น ๆ อีกด้วย ประเทศไทยจึงเป็นสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก โดยพระองค์ทรงเป็นตัวอย่างที่เห็นได้อย่างเด่นชัด

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจำนวนมาก ที่ได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งประดิษฐ์ของพระองค์ซึ่งได้ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใหญ่หลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสังคมชนบทของประเทศไทย สิ่งประดิษฐ์ของพระองค์ อาทิ กังหันน้ำชัยพัฒนา และเทคโนโลยีการทำฝนเทียม ได้แก้ปัญหาความเดือดร้อนซึ่งส่งผลโดยตรงในการทำให้ชีวิตพสกนิกรนับล้านดีขึ้น

ในนามของประชาคมทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ ไวโป ขอสดุดีพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา

ถือเป็นโอกาสที่สำคัญและเป็นเกียรติอย่างสูงสำหรับข้าพระพุทธเจ้าในการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญา รางวัลแรก แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อสดุดีพระเกียรติคุณในฐานะที่ทรงเป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจ ในการใช้ระบบทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี

ตรวจเยี่ยมโครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านห้วยหินลาดฯ
จังหวัดหนองคาย

เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๒ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี พร้อมด้วย นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ เลขาธิการ กปร. นายสหัส บุญญาวิวัฒน์ ที่ปรึกษาสำนักพระราชวัง และคณะได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมโครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านห้วยหินลาด ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย

โครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านห้วยหินลาด ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย ได้เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ บนพื้นที่ ๙๐ ไร่ ประกอบด้วยที่ดินสาธารณประโยชน์จำนวน ๓๐ ไร่ และที่ดินที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อการจัดซื้อ จำนวน ๓๐ ไร่ โดยดำเนินการก่อสร้างอาคารสำนักงาน อาคารอเนกประสงค์ และโรงเรือนสำหรับกิจกรรมด้านการเกษตรต่าง ๆ ประกอบด้วยงานเพาะปลูกแบบชีววิถี เพื่อลดการใช้สารเคมี ได้แก่ พืชผักสวนครัว อาทิ กะหล่ำปลี ผักชี ผักกาดหอม เป็นต้น พืชไร่ อาทิ ข้าวโพด และอ้อย เป็นต้น ไม้ผล อาทิ มะม่วง ฝรั่ง ชมพู่ และมะพร้าวน้ำหอม เป็นต้น งานด้านปศุสัตว์ อาทิ การเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์สองสาย การเลี้ยงสุกรพาพันธุ์หน้ายาว ผลผลิตของโครงการฯ จะจำหน่ายตามตลาดของหมู่บ้านต่าง ๆ และส่งขายให้กับแม่ค้าที่ตลาดอำเภอบึงโขงหลง และอำเภอใกล้เคียง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ราษฎรได้แปรรูปอาหาร อาทิ การทำผักดอง การทำกล้วยฉาบสมุนไพร เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

นอกจากนี้ สำนักงาน กปร. ได้สนับสนุนงบประมาณ เพื่อดำเนินการก่อสร้างฝายห้วยหนึ่ง ซึ่งเป็นฝายคอนกรีต กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๖๐ เมตร สูง ๒.๕ เมตร พร้อมอาคารประกอบ ๑ แห่ง และขุดลอกลำ

ห้วยหนึ่ง ความยาว ๒,๔๐๘ เมตร เพื่อสนับสนุนน้ำให้แก่กิจกรรมภายในโครงการฯ และพื้นที่การเกษตรใกล้เคียง ในการนี้ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี ได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

การดำเนินงานกิจกรรมด้านต่าง ๆ พื้นที่ว่างตามขอบบ่อ และบริเวณต่าง ๆ ขอให้พิจารณาใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยการปลูกไม้ผล หรือไม้โตเร็วที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ อาทิ กัลลวย มะพร้าว มะรุม และแค เป็นต้น การใช้ประโยชน์จากน้ำในลำห้วยหนึ่ง เนื่องจากฝายห้วยหนึ่งฯ ได้ ดำเนินการก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว ดังนั้น จึงขอให้พิจารณานำน้ำจากลำห้วยฯ มาใช้สำหรับกิจกรรมภายในฟาร์มฯ ให้เต็มศักยภาพมากยิ่งขึ้น

การให้ความสำคัญกับกลุ่มเยาวชน นอกเหนือจากการจ้างราษฎรเพื่อเป็นแรงงานในฟาร์ม ขอให้พิจารณาโดยทดลองรับเยาวชนเกษตรกรเข้ามาช่วยกิจการภายในฟาร์มช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยอาจคัดเลือกนักเรียนระดับประถม (ตอนปลาย) หรือมัธยมศึกษาจากโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง ที่มีความสนใจศึกษาหาความรู้และฝึกทำงานด้านเกษตรกรรม ซึ่งอาจพิจารณาให้ค่าตอบแทนเล็ก ๆ น้อย ๆ (เป็นค่าขนม) แก่เด็ก ๆ ด้วย

นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี

ติดตามงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ระหว่างวันที่ ๓ - ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

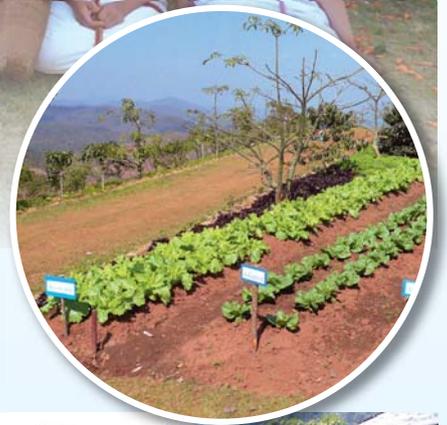
นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี พร้อมคณะผู้บริหาร สำนักงาน กปร. ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมและติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓ โครงการ ประกอบด้วย

- **สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ เสาแดง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่** ได้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ด้วยการปลูกไม้ใช้ประโยชน์ในลักษณะของการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง พร้อมทั้งจัดทำฝายต้นน้ำลำธาร เพื่อดักตะกอนและชะลอความชุ่มชื้นให้เกิดขึ้นรอบ ๆ ฝาย ช่วยให้ไม้ป่าได้เจริญเติบโตเพิ่มขึ้น ร่วมกับการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่เสี่ยงต่อการพังทลายของหน้าดิน การทำแนวกันไฟ และปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาอาชีพเกษตรให้กับราษฎรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น การปลูกแมคคาเดเมีย พลับ ศุภโชค เกาลัดจีน แอปเปิ้ล พักทองญี่ปุ่น กะหล่ำปลีรูปหัวใจ ฯลฯ และส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่โครงการทำนาขั้นบันได เพื่อให้ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคภายในครัวเรือนตลอดปี และลดการบุกรุกทำลายป่าเพื่อปลูกข้าวไร่ ซึ่งในการผลิตข้าวนาขั้นบันไดนั้นราษฎรจะได้รับผลผลิตที่สูงกว่าการปลูกข้าวไร่

โดยในปัจจุบันมีราษฎรเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๖ ราย ได้รับผลผลิตข้าวเฉลี่ย ๔๑ ถึงต่อไร่ ซึ่งเพียงพอต่อการบริโภคภายในครัวเรือนตลอดปี ทำให้ราษฎรมีความประสงค์ที่จะร่วมโครงการในการปลูกข้าวนาขั้นบันไดเป็นจำนวนมาก

- **สถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมตามพระราชดำริ บ้านแบกแซม อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่** เป็นที่สาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรแก่ราษฎร เมื่อมีความรู้แล้วให้ขยายผลเข้าไปพัฒนาหมู่บ้าน โดยเน้นให้ราษฎรนำไปปฏิบัติในพื้นที่ทำกินของตนเอง รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำ ตลอดจนอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ เพื่อให้มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภค-บริโภค และการเกษตร

การดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้ปัญหาการบุกรุกป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยลดลง เนื่องจากราษฎรได้ให้ความร่วมมือ ในการรักษาป่าเป็นอย่างดี จนทำให้แหล่งต้นน้ำของลำห้วยสาขาแม่น้ำแม่แตงกลับมาอุดมสมบูรณ์ ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากได้รับความรู้ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการไปขยายผลในหมู่บ้านของตนเอง

ในการนี้ นายพลากร สุวรรณรัฐ ได้เสนอแนะให้ทางสถานีฯ ควรมีภาพเปรียบเทียบสภาพป่าไม้ในระยะเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของป่าไม้ที่ได้รับการฟื้นฟูขึ้นจนมีความสมบูรณ์ และควรนำราษฎรที่ได้รับมอบพื้นที่คืนให้กับทางราชการมาศึกษาให้เห็นว่า พื้นที่ที่ได้มอบให้กับทางราชการนั้น เกิดประโยชน์ มีการพัฒนาขึ้น ซึ่งจะสร้างความภาคภูมิใจให้ราษฎรว่า ลูกหลานของพวกเขาจะได้รับประโยชน์จากป่าในอนาคต และควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน ซึ่งอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ในอำเภอเวียงแหง เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รวมถึงความรู้ด้านการเกษตรบนพื้นที่สูง ซึ่งจะเป็นการประชาสัมพันธ์พระเกียรติคุณของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีพระเมตตาต่อพสกนิกรของพระองค์และพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงให้จัดตั้งสถานีฯ แห่งนี้ขึ้นมา

● **สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยแม่เกียง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่** ดำเนินการปลูกไม้ผลและพืชผักเมืองหนาว เช่น ปลูกมันฝรั่งพันธุ์ สปุ่นดำ และพันธุ์แอตแลนติก มะเขือเทศเชอร์รี่ พริกหวาน หอมญี่ปุ่น กะหล่ำปม แคนตาลูป แครอท ฯลฯ โดยให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและ

นำความรู้ที่ได้รับกลับไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ เพื่อพัฒนาอาชีพและยกระดับความเป็นอยู่ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียง และดำเนินการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ เพื่อให้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร นอกจากนี้ได้เพาะเลี้ยงสัตว์ป่า ได้แก่ เก้ง ไก่ป่า และไก่ฟ้า เพื่อปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมายังผลให้สภาพป่าเกิดความชุ่มชื้นเพิ่มขึ้น และสามารถพบเห็นสัตว์ป่าบ่อยครั้งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าได้คืนมาอีกครั้งหนึ่ง 🐾

นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี

ตรวจเยี่ยมโครงการคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี นายอาสา สารสิน ราชเลขาธิการ นายจรรย์ ตูยานนท์ ที่ปรึกษา สำนักงาน กปร. พร้อมด้วยคณะที่ปรึกษา สำนักงาน กปร. และเจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. เดินทางไปตรวจ เยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงานโครงการ คลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด สมุทรปราการ

โครงการคลองลัดโพธิ์ฯ เกิดขึ้นเนื่องมาจาก เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริกับ นาย รุ่งเรือง จุลชาติ อธิบดีกรมชลประทาน พลตำรวจเอก จำลอง เอี่ยมแจ้งพันธ์ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร และนายจรรย์ ตูยานนท์ กรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา สรุปความว่า

“ให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรม ชลประทาน จังหวัดสมุทรปราการ กรมทางหลวง กรมเจ้าท่า กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ร่วมกัน เร่งศึกษาพิจารณาวางโครงการ และดำเนินการ ปรับปรุงขุดลอกพร้อมก่อสร้างอาคารประกอบใน คลองลัดโพธิ์ตามความเหมาะสม ซึ่งจะเป็นผลดี ต่อการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมบริเวณพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล”

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๕ ได้ พระราชทานพระราชดำริ

“ให้พิจารณาใช้ คลองลัดโพธิ์ จังหวัด สมุทรปราการ เป็นทางลัดระบายน้ำเหนือ ซึ่งจะ ทำให้ช่วยระบายน้ำได้เร็ว เพราะระยะทางสั้น เพียง ๖๐๐ เมตร ก็ออกทะเลทุกวันใดมีน้ำทะเล ขึ้นสูงก็ปิดประตูไม่ให้ น้ำทะเลเข้ามา”

จากนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมดำเนินการ สำรองออกแบบปรับปรุงคลองลัดโพธิ์ในปี ๒๕๔๐ และดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๘ โดยเริ่มดำเนินการเปิดบานระบายเพื่อใช้งาน ในช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ๒๕๔๙ สามารถ ระบายน้ำและบรรเทาอุทกภัยในฤดูน้ำหลากของ แม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณตอนบนของพื้นที่บางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการได้เป็นอย่างดี และเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จ พระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการดำเนินงานของ โครงการคลองลัดโพธิ์

ในโอกาสนี้ มีตัวแทนราษฎรแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการฯ **นายวัชร เดิมวรรณภักดิ์** นายองค์การบริหารส่วนตำบล ทรงคะนองได้กล่าวว่า พื้นที่บางกระเจ้า เมืองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น รวม ๖ ตำบล ได้แก่ ตำบล
ทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบล
บางน้ำผึ้ง ตำบลบางกระเจ้า และตำบลบางกอบัว
มิดนินเพชรหงส์ เป็นเส้นทางหลักเส้นเดียว รวมทั้ง
มีรถบรรทุกเป็นจำนวนมากที่มาขึ้นลงแพ เพื่อ
ข้ามฟากไปยังถนนปู่เจ้าสมิงพรายทำให้เกิดปัญหา
รถติดมาก ประชาชนได้รับความลำบาก อีกทั้งใน
ฤดูน้ำหลากยังประสบปัญหาน้ำท่วมพื้นที่การเกษตร
อีกด้วย

หลังจากมีโครงการคลองลัดโพธิ์และ
โครงการถนนวงแหวนอุตสาหกรรม ทำให้ในปี
๒๕๔๙ - ๒๕๕๐ น้ำไม่ท่วมพื้นที่เลย รวมทั้ง
ปัญหาการจราจรก็หมดไป ประชาชนเดินทาง
สะดวกขึ้น อีกทั้งมูลนิธิชัยพัฒนาได้ร่วมกับ
กรมป่าไม้เข้ามาจัดทำเป็นพื้นที่สีเขียว เขตอนุรักษ์
มีการจัดเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทำให้มี
นักท่องเที่ยวมากขึ้น และการที่สมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ มาหลาย
ครั้งทำให้ชุมชนมีความตื่นตัว ร่วมมือกันรักษา
ความเป็นพื้นที่สีเขียวตามแนวพระราชดำริ

ผลกระทบของโครงการต่อชุมชน เรื่อง
ฝุ่นละอองไม่ค่อยมีแต่ที่ได้ประโยชน์คือ มีสวน
สาธารณะเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและออก
กำลังกายเพิ่มขึ้น

นางสุวรรณมา มากลั่น ตัวแทนกลุ่มชาวไทย
รามัญ หมู่ ๘ ตำบลทรงคนอง ได้กล่าวถึงโครงการ
สรุปความว่า เป็นคนเกิดและเติบโตในชุมชนนี้
แต่เดิมคลองลัดโพธิ์ เป็นคลองเล็ก ๆ มีสะพานข้าม
เป็นทางสัญจรหลักของชุมชน แม้วามีถนนเพชรหงษ์
แล้ว ก็ยังไม่เป็นที่นิยมใช้เพราะอยู่ไกลและเปลี่ยว
และมีน้ำท่วมพื้นที่ตามจังหวะการขึ้น-ลงของน้ำทะเล
ซึ่งเป็นเรื่องปกติของชุมชน

ต่อมา มีแพขนานยนต์ข้ามฟากไปถนน
ปู่เจ้าสมิงพราย ทำให้มีรถบรรทุกมาใช้บริการเป็น
จำนวนมาก เกิดรถติดและมีมลพิษสูงมาก ประชาชน
ได้รับความลำบาก แม่ของนางสุวรรณมา ต้องเสีย
ชีวิต ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากรถติดมากไปโรงพยาบาล
ไม่ทัน ส่วนน้ำท่วมในพื้นที่ยังมีอยู่ แม้ว่าจะมีการ
สร้างแนวเขื่อนกันน้ำแล้วก็ตาม

หลังจากทราบข่าวว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้พระราชทานพระราชดำริให้ก่อสร้างโครงการ
คลองลัดโพธิ์ ก็รู้สึกดีใจ และแปลกใจว่าทำไมในหลวง
ทอดพระเนตรเห็นคลองลัดโพธิ์ด้วย ทำให้น้ำในแม่น้ำ
เจ้าพระยาไหลเร็วขึ้นไม่ต้องอ้อม อีกทั้งเมื่อมีโครงการ
วงแหวนอุตสาหกรรมทำให้ปริมาณรถน้อยลงมาก
จราจรไม่ติดขัด ประชาชนไปมาสะดวกมากขึ้น

การนี้ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี ได้ให้
ข้อเสนอแนะดังนี้

- ควรมีการพัฒนาประสิทธิภาพของกังหันพลังน้ำ
ให้มีต้นทุนที่ลดลง
- ขอให้กรมชลประทาน มหาวิทยาลัยเกษตร
ศาสตร์ และสำนักงาน กปร. ประสานงานกันเพื่อขยายผล
ในการนำกังหันพลังน้ำผลิตไฟฟ้าไปติดตั้งตามโครงการ
พัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน

ในเรื่องนี้ กรมชลประทาน ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า
มีแผนจะขยายผลที่ประตูระบายน้ำมโนรมย์ ประตู
ระบายน้ำช่องแค ประตูระบายน้ำโคกกระเทียม ประตู
ระบายน้ำเริงราง ในคลองชัยนาท-ป่าสัก และเขื่อนลำปาว
จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอให้ สำนักงาน กปร. ประสานงานกับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการจัดสิทธิบัตรกังหัน
พลังน้ำเป็นสิทธิบัตรในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว 🙏

